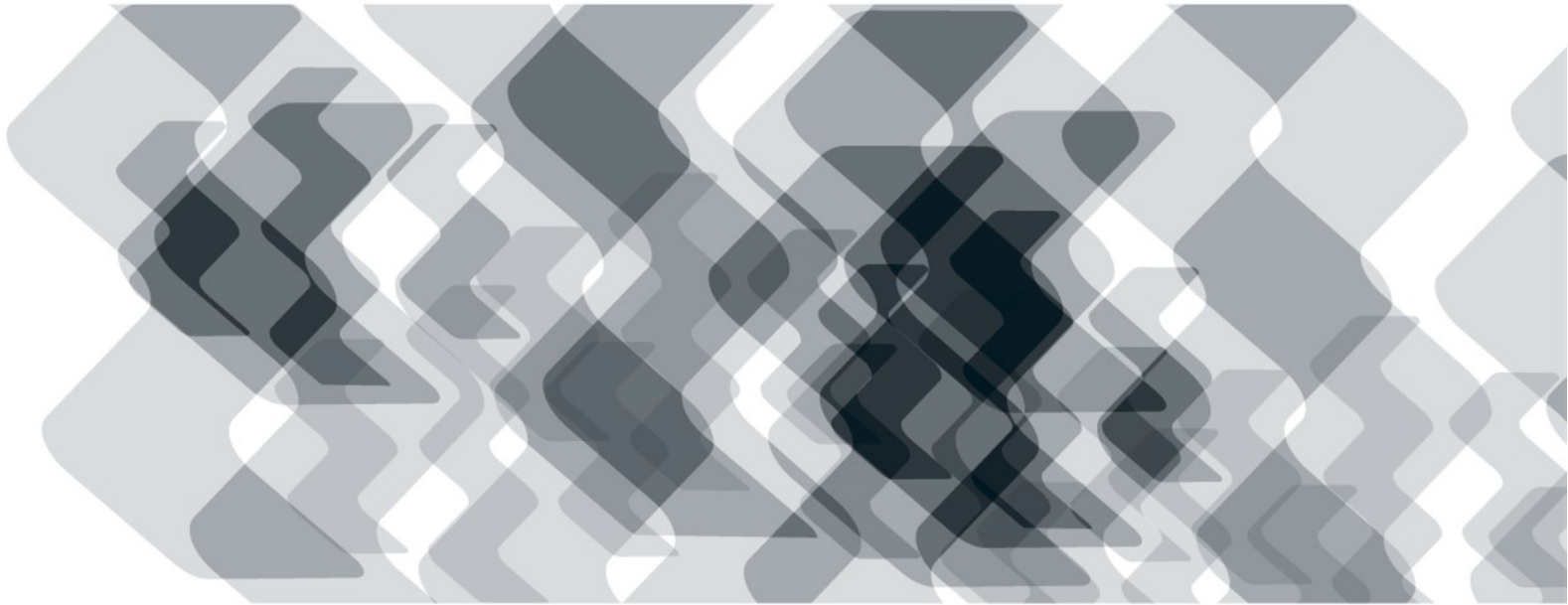

הבינלאומי

הדוחות הכספיים
ליום 30 ביוני

2020

תוכן העניינים

	דוח הדירקטוריון והנהלה
5	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
12	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
36	סקירת הסיכונים
62	מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקרות ונהלים
64	הצהרת המנכ"ל
65	הצהרת החשבונאי הראשי
66	דוחות כספיים
	ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספח
157	ממשל תאגידי
161	פרטים נוספים
167	נספח

רשימת לוחות - דוח הדירקטוריון והנהלה

8	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים	1
16	תמצית דוח רווח והפסד	2
17	הרכב הרווח המימוני, נטו	3
17	ניתוח סך הרווח המימוני, נטו	4
17	נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית	5
18	פרטים לגבי ההוצאות בגין הפסדי אשראי	6
18	התפלגות ההכנסות מעמלות	7
19	פירוט ההוצאות התפעוליות והאחרות	8
20	התפתחות בסעיפי המאזן העיקריים	9
20	התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים	10
20	נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	11
21	אשראי לציבור, ברוטו לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	12
21	התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק	13
22	החלוקה הענפית של ששת הלוחים הגדולים בקבוצה	14
22	הרכב תיק ניירות הערך	15
23	התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים	16
23	פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים לקביעת השווי ההוגן של ניירות הערך	17
23	פירוט אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות בנכסים לפי מדינות/יבשות	18
24	פירוט אגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי לפי ענפי משק	19
24	התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	20
25	פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	21
27	הון והלימות ההון	22
27	יחס הון כולל ויחס הון עצמי רובד 1 של חברה בת משמעותית	23
28	פרטים בדבר הדיבידנד שחולק על ידי הבנק משנת 2017	24
29	סך ההכנסות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	25
29	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	26
30	יתרות מאזניות ממוצעות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	27
31	נתונים עיקריים אודות מגזרים עסקיים - פעילות בישראל	28
33	נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל	29
40	איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי	30
44	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק	31
47	חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים	32
48	חשיפות עיקריות למדינות זרות	33
50	נתונים על התפתחות תיק ההלוואות לדירוב בנק לפי מגזרי הצמדה	34
51	התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל	35
54	נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל	36
56	ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים ברבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים	37
58	תיאור החשיפה בבסיס בפועל לפי מגזרי הצמדה, ברמת הקבוצה	38
59	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים	39
59	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד	40
59	ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים	41
60	סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות	42

דוח הדיקטוריון וההנהלה

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

6	תיאור פעילות קבוצת הבנק
8	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים
9	הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
9	יעדים ואסטרטגיה

דוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 ביוני 2020

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 18 באוגוסט 2020, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים, הבלתי מבוקרים, של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") וחברות מוחזקות שלו (להלן - "קבוצת הבנק"), ליום 30 ביוני 2020.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

תאור פעילות קבוצת הבנק

קבוצת הבנק נמנית עם חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל.

פעילותה העסקית של קבוצת הבנק מתמקדת במספר מישורים עיקריים:

- תיווך פיננסי בין מפקידים ללווים, העומד ביסודה של הבנקאות המסחרית. ההכנסות מפעילות זו מקבלות את ביטויין בהכנסות רבית, נטו ומהוות את מקור הרווח העיקרי של הקבוצה.
- שירותים פיננסיים ובנקאיים מניבי עמלות, במגוון רחב של פעילויות, בתחומי ניירות הערך, מטבע חוץ, סחר בינלאומי, שירותי מידע, כרטיסי אשראי, מכשירים פיננסיים נגזרים וכיו"ב.
- ייעוץ השקעות וייעוץ פנסיוני.
- השקעת כספי הנוסטרו של הבנק וניהול סיכונים שוק ונזילות.
- שירותי תפעול בנקאיים לשוק ההון.
- שירותי נאמנות לפרטיים ומוסדיים באמצעות החברה לנאמנות.

הבנק פועל באמצעות שלוש חטיבות עסקיות עיקריות:

- החטיבה העסקית המרכזת את מכלול הפעילות מול לקוחות עסקיים גדולים (corporate) ומסחריים (middle market), וכן את תחום האשראי מול לקוחות עסקיים ומוסדיים הפעילים בשוק ההון. במסגרת החטיבה פועל איזור עסקים, המרכז את פעילות הסניפים העסקיים של הבנק.
- החטיבה הבנקאית המספקת באמצעות הסניפים שירותי בנקאות ומשכנתאות לכלל מגזרי הלקוחות - משקי בית, בנקאות פרטית ועסקים קטנים. במסגרת זו, פועלים גם סניפי יובנק המתמחים בבנקאות פרטית ובשוק ההון וסניפי אוצר החייל, המתמחים במתן שירותים ללקוחות קמעונאיים ומסחריים, בדגש על עובדי וגמלאי מערכת הביטחון. בנוסף, במסגרת מערך פאג"י, פועלים סניפים מתמחים במגזר הדתי והחרדי.
- חטיבת נכסי לקוחות המרכזת את מכלול הפעילות בתחומי שוק ההון, הכספים והמט"ח מול הלקוחות הפרטיים, העסקיים, המוסדיים ופעילי שוק ההון. במסגרת החטיבה פועלים חדרי העסקאות בניירות ערך, במט"ח ובפקדונות וכן מערכי ייעוץ ההשקעות, הייעוץ הפנסיוני ומרכז ההשקעות. כמו כן, החטיבה ממונה על פעילות חברות בנות בתחומים משיקים - החברה לנאמנות והחברה לניהול תיקים. בנוסף לבנק, כוללת הקבוצה את בנק מסד, המתמחה במתן שירותים לאוכלוסיית המורים בישראל.

דירוג הבנק על ידי חברות דירוג

ביום 27 באפריל 2020, אישרה חברת S&P מעלות את דירוג המנפיק של הבנק בדירוג ilAAA/Stable, את כתבי ההתחייבות הנדחים בדירוג ilAA+ ואת כתבי ההתחייבות הנדחים בעלי מנגנון לספיגת הפסדים בדירוג ilAA-.

ביום 23 ביולי 2020, אישרה חברת "מידרוג" את הערכת האיתנות הפיננסית של הבנק בדירוג il.aa2 אופק יציב, את פקדונות הבנק לזמן קצר בדירוג il.1-P, את הפקדונות לזמן ארוך והחוב הבכיר של הבנק בדירוג il.Aaa אופק יציב, את כתבי ההתחייבות הנדחים בדירוג il.Aa1 אופק יציב, את שטרי ההון הנדחים בדירוג il.Aa2 (hyb) אופק יציב ואת כתבי ההתחייבות הנדחים בעלי מנגנון לספיגת הפסדים בדירוג il.Aa3 (hyb) אופק יציב.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה ובהוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות בארץ ובעולם והשפעתן על מצב הנזילות והיציבות בשוקי ההון בחברות עסקיות בארץ ובעולם, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים ברבית, שערי חליפין ואינפלציה, שערי מניות, מחירי אגרות חוב, התנהגות המתחרים ושינוי בתנאי התחרות. לעניין זה ראו גם ההסתייגות בפרק הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם - השפעת התפשטות נגיף הקורונה.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "יעד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "ייהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק סקירת הסיכונים להלן.

המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומי השלכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים, הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לששת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני		יחסים פיננסיים עיקריים
	2019	2020	
		באחוזים	
	10.5%	8.1%	מדדי ביצוע עיקריים
	0.63%	0.46%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
	10.81%	10.71%	תשואה לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
	5.81%	5.49%	יחס הון עצמי רובד 1
	128%	139%	יחס המינוף
	3.0%	2.8%	יחס כיסוי הנזילות
	1.9%	1.8%	יחס סך ההכנסות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
	0.9%	0.9%	יחס הכנסות רבית, נטו לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
	64.4%	60.5%	יחס עמלות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
			יחס יעילות
	1.05%	1.28%	מדדי איכות אשראי עיקריים
	1.08%	1.18%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור
	131%	151%	שיעור חובות פגומים או בפגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
	0.10%	0.18%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור פגום
	0.16%	0.72%	שיעור מחיקות חשבונאיות, נטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
			שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾

לששת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני	2019	2020	נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד
407	339		רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
1,300	1,318		הכנסות רבית, נטו
59	322		הוצאות בגין הפסדי אשראי
749	754		הכנסות שאינן מרבית
635	691		מזה: עמלות
1,351	1,254		הוצאות תפעוליות ואחרות
821	752		מזה: משכורות והוצאות נלוות
31	4		הוצאות סילוק
4.06	3.38		רווח נקי בסיסי למניה בת 0.05 ש"ח (בש"ח)

2019 בדצמבר 31	2019 ביוני 30	2020 ביוני 30	נתונים עיקריים מהמאזן
		במיליוני ש"ח	
141,110	135,067	152,719	סך כל הנכסים
37,530	33,900	46,144	מזה: מזומנים ופקדונות בבנקים
10,995	10,587	11,715	ניירות ערך
87,899	85,549	89,215	אשראי לציבור, נטו
132,186	126,362	143,634	סך כל ההתחייבויות
120,052	113,716	129,160	מזה: פקדונות הציבור
1,137	954	1,881	פקדונות מבנקים
3,674	4,034	4,375	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
8,568	8,366	8,712	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק

2019 בדצמבר 31	2019 ביוני 30	2020 ביוני 30	נתונים נוספים
9,989	8,960	7,310	מחיר מניה (באגורות)
410	190	125	דיבידנד למניה (באגורות)

(1) על בסיס שנתי.

הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

פעילותה של קבוצת הבנק מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים שבהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפים ולווים); סיכוני שוק, כאשר העיקרי שבהם הינו סיכון הרבית; סיכוני נזילות; סיכונים תפעוליים, לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע וסיכון טכנולוגיות המידע; סיכון ציות והלבנת הון; סיכון אסטרטגיה; סיכון מוניטין; סיכון משפטי.

כל הסיכונים המהותיים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל.

במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

מידע נוסף מפורט בדוחות הכספיים לשנת 2019.

סיכונים מתפתחים

סיכונים מתפתחים הם סיכונים שעשויים להיווצר בתחומים חדשים, או מוקדי סיכון חדשים בסיכונים קיימים, שנגזרים, בין היתר, מתמורות בסביבה שמשייעה על תחומי הפעילות הבנקאית, לרבות סביבה רגולטורית, תחרותית, דיגיטלית ועוד.

הסיכונים המתפתחים העיקריים הינם סיכון אסטרטגי/מודל עסקי, סיכון רגולטורי, סיכוני סייבר ואבטחת מידע, סיכון טכנולוגיות המידע, סיכונים חוצי גבולות וסיכון בנקאות הוגנת. החל מהרבעון הראשון של שנת 2020 התווסף סיכון מאקרו כלכלי, הכולל את השפעת התפשטות נגיף הקורונה. לפירוט נוסף אודות הסיכונים המתפתחים - ראה בדוח הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

ברבעון הראשון של שנת 2020, החל נגיף הקורונה להתפשט במהירות ברחבי העולם והיכה בכלכלה העולמית בעוצמה ובמהירות רבה. על פי תחזיות של גופים בינלאומיים, הצפי הינו למיתון בכלכלה העולמית בשנת 2020 והתאוששות בשנת 2021. עם זאת, קיים חשש כי השפעת הנגיף תהיה ארוכה יותר. בשלב זה, חלק מהמדינות נמצאות בשלבים מתקדמים של חזרה לשגרה וחלק מהמדינות, כמו ישראל, מתמודדות עם התגברות ברמת התחלואה. כל ממשלה נוקטת בצעדי התמודדות מדורגים המותאמים למצבה, כאשר כולם ממשיכים לשמור על כללי זהירות בסיסיים והמעבר בין מדינות עדיין מוגבל ביותר. ההשפעה הכלכלית המהותית ביותר של המגיפה הינה האבטלה ההולכת וגואה, שמשליכה על צריכה פרטית, גידול בחוב הלאומי והגדלה מסיבית של תקציבי ממשלות. המגיפה מטלטלת את שוקי ההון הגלובליים, בצירוף ירידה בסחר הבינלאומי ובהשקעות.

בישראל, במהלך הרבעון השני של שנת 2020 חודשה הפעילות במשק. ברבעון זה חלה עלייה בתחלואה, שהביאה להידוק מחודש של ההגבלות. הבנקים המרכזיים בעולם ממשיכים לנקוט במדיניות מרחיבה, אם כי צומצמה מאוד היכולת להשתמש בכלי הורדת הרבית. הבנק המרכזי של ארה"ב החל לרכוש אג"ח קונצרניות, מהלך שהביא לעליות שערים בבורסה בארה"ב וגם בנק ישראל הודיע שינקוט בפעולה דומה, על מנת להגדיל את ההרחבה המוניטרית. בנוסף, בנק ישראל פעל להספקת הלוואות למערכת הבנקאית, לצורך הרחבת היצע האשראי הבנקאי, וכן נבדקת האפשרות ליצירת תשתית להרחבת מגוון הנכסים שהבנקים יוכלו להעמיד כבטוחה, כנגד אשראי בתכנית המיוחדת.

הבנק ממשיך להקפיד על יישום הנחיות משרד הבריאות ובנק ישראל. במסגרת השמירה על המשכיות העסקית, נקט הבנק בשורה של צעדים, בין היתר, באמצעות פיצול יחידות, שימוש בעבודה מרוחק ויצירת "קפסולות" או עבודה בצוותים, תוך הקפדה על ניהול הסיכונים וקיום בקורות, ופועל על פי תוכנית היערכות תפעולית לחזרה הדרגתית לשגרה. ברבעון השני של השנה, בוצע תהליך הפקת לקחים לגבי השפעת גל התחלואה הראשון של הנגיף, בהובלת חטיבת ניהול הסיכונים ובהשתתפות כל החטיבות והמערכים בבנק. תהליך הפקת הלקחים כלל התייחסות להמשכיות העסקית בצל הנגיף וכן הועלו נושאים לשיפור היערכות הבנק לקראת גלי תחלואה נוספים, ככל שיהיו.

הנהלת הבנק והדירקטוריון מקיימים מעקב שוטף בכל הנושאים והסיכונים הנובעים מהמשבר, השלכותיו והשפעותיו הפיננסיות על הבנק ובכלל זה ההשפעות על סיכוני אשראי, נזילות, תיק הנוסטרו, חדרי עסקאות וכו'.

הבנק ממשיך לשמור על יתרות נזילות במט"ח ובשקלים גבוהות יותר, מאשר במצב עסקים רגיל. כמו כן, נשמר יחס כסוי נזילות גבוה מעבר למגבלות הרגולטוריות והפיננסיות בכלל המגזרים. יחס כסוי הנזילות לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2020 עמד על 139%. פקדונות הציבור ליום 30 ביוני 2020 הסתכמו ב-129,160 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-120,052 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 7.6%.

ברבעון השני של השנה, חלה עלייה בכמות הלקוחות הפועלים בפעילות הישירה ועלה שיעור השימוש בערוצי הדיגיטל, בדומה לרבעון הראשון של השנה. בעקבות המשבר, הבנק איפשר שירותים נוספים בערוצים הישירים לצד ההקלות שניתנו על ידי בנק ישראל, תוך ביצוע התאמה של הניטור והבקורות וממשיך לפעול להרחבת השירותים הניתנים בערוצים אלו.

בעוד שברבעון הראשון ירידות בשערי נכסים סחירים, שינויים בעקומי הרבית בארץ ובעולם ובמרווחי אגרות חוב יצרו השפעה לרעה על שווי הנכסים הסחירים של הבנק, ברבעון השני חלה התאוששות בשווקים ובשווי נכסים אלו. במהלך הרבעון השני חלה עלייה של כ-8 מיליון ש"ח בשווי תיק

המניות בהשוואה לירידה בסך של 49 מיליון ש"ח ברבעון הראשון. בשווי תיק אגרות החוב הזמינות למכירה חלה עלייה של 185 מיליון ש"ח ברבעון השני בהשוואה לירידה של 115 מיליון ש"ח ברבעון הראשון. השפעת עלייה זו על ההון מתמתנת בשל זקיפה להון של השפעות מקזזות הנובעות מסגירת מרווחי האשראי לפיהם נקבעת רבית ההיוון של ההתחייבויות בגין זכויות עובדים, כאשר השפעת ירידת רבית ההיוון גרמה לעיקר הגידול בהתחייבות האקטוארית ולקטיון מקביל בהון בסך של 159 מיליון ש"ח, בהשוואה לגידול בסך של 132 מיליון ש"ח ברבעון הראשון.

על רקע התפשטות נגיף הקורונה ועל מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי, הפחית הפיקוח על הבנקים ביום 31 במרס 2020 את דרישות ההון מהבנקים, במסגרת הוראת שעה לתקופה של שישה חודשים עם אפשרות להארכה. בהתאם, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יוחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 30 ביוני 2020 ולמשך תקופת הוראת השעה, הינם 8.31%-11.81%, בהתאמה (במקום 9.31%-12.81% לפני הוראת השעה). בהודעה שפרסמה המפקחת על הבנקים בקשר עם הוראת השעה, היא ביקשה מהדירקטוריונים של הבנקים, בין היתר, לבחון מחדש את מדיניות הדיבידנדים מתוך כוונה שהמקורות ההוניים שישחררו כתוצאה מהקטנת דרישות ההון ישמשו להגדלת אשראי ולא לצורך חלוקה. על רקע הודעת המפקחת וכדי לאפשר יישום תכלית ההוראה קיים דירקטוריון הבנק ביום 16 באפריל 2020, דיון על מדיניות הדיבידנד והחליט, כי הבנק ימנע מלחלק דיבידנד לבעלי מניותיו במהלך תקופת הוראת השעה, המסתיימת ביום 30 בספטמבר 2020. מובהר, כי לא חל שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק והיא נותרה בעינה. דירקטוריון הבנק ימשיך לדון בהמשך יישומה של מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק לאור התפתחויות המשבר והשפעתו על המשק ועל הבנק, ויהיה רשאי לבחון את ההחלטה בעניין יישום חלוקת הדיבידנד ולשנותה לפי שיקול דעתו.

יחס ההון רובד 1 ליום 30 ביוני 2020 עמד על 10.71% בהשוואה ל-10.81% ביום 31 בדצמבר 2019 ויחס המינוף עמד על 5.49% בהשוואה ל-5.81% ביום 31 בדצמבר 2019.

ביום 12 במאי 2020, הודיע בנק ישראל על גיבוש מתווה אחיד לדחיית תשלומי הלוואות ("המתווה"), אשר אומץ על ידי המערכת הבנקאית, וחל על שלושה מגזרי פעילות - משכנתאות, אשראי צרכני ואשראי עסקי (כהגדרתם במתווה). במסגרת המתווה, נקבעו לכל אחד מהמגזרים, תנאי סף הנדרשים על מנת שהלוואה תיכלל במתווה, היקף שיקול הדעת של הבנק ביחס לדחיית התשלומים וכן הכללים למתכונת דחיית התשלומים בכל מגזר, שעיקרם תקופות דחיית התשלומים, המועדים להגשת בקשות דחייה, איסור גביית עמלות בגין מהלך הדחייה, גובה הרבית בה יחויבו התשלומים הנדחים, אופן פריסת הלוואה ועוד.

ביום 13 ביולי 2020, הודיע הפיקוח על הרחבת המתווה במסגרתו, בין היתר, הארכה התקופה להגשת בקשה לדחיית תשלומי הלוואות עד ליום 30 באוקטובר 2020 ומשך תקופת הדחייה האפשרי הוארך ביחס לחלק מהלווים. המתווה המורחב חל הן על לקוחות שכבר דחו תשלומי הלוואה במהלך משבר הקורונה ונדרשים לסיוע נוסף והן על לקוחות שטרם ביצעו דחייה כאמור.

הבנק מיישם את הנחיות בנק ישראל, תוך שמירה על עיקרון ההוגנות כלפי הלקוחות וממשיך לנטר את מצב הלווים ולפעול על פי המתווה. בקשות לדחיית תשלומי הלוואות מלקוחות הבנק, מוסיפות להתקבל, אך בהיקף שהולך ומצטמצם.

במהלך מרס-יוני 2020, נדחו תשלומי הלוואות (קרן ורביית) בהיקף של 235 מיליון ש"ח, המהווה כ-0.26% מיתרת האשראי לציבור נטו. למידע נוסף, ראה פרק סקירת הסיכונים להלן.

הבנק בחן את המודלים של האשראי העסקי והפרטי ועודכנו הפרמטרים למתן אשראי לאור המשבר. בנוסף, בוצעו שורה של צעדים על מנת לסייע ללקוחות, ובכלל זה מתן מימון במסגרת הקרנות בערבות המדינה לסיוע לעסקים שנפגעו כלכלית מהשפעות נגיף הקורונה, או גם באמצעים אחרים, בהסתמך על שורה של הקלות שפרסם בנק ישראל.

על רקע התפשטות הנגיף, השפעותיו על הסביבה המקרו כלכלית ואי הוודאות הרבה שנוצרה בעקבותיו, הגדיל הבנק את ההוצאות בגין הפסדי האשראי. עקב המשבר, החליט הבנק להגדיל את ההפרשה הקבוצתית, באמצעות עדכון ההתאמות האיכותיות בחישוב ההפרשה הקבוצתית, כדי לשקף את הגידול האפשרי בהפרשה הפרטנית שיתכן ויבוא לידי ביטוי ברבעונים הבאים. במחצית הראשונה של השנה, בעקבות התפשטות הנגיף, רשם הבנק גידול בהוצאות להפסדי אשראי בסך של כ-259 מיליון ש"ח. עיקר הגידול הינו בשל הגדלת היקף ההפרשה הקבוצתית בסך של כ-234 מיליון ש"ח וכן בשל גידול בהפרשה הפרטנית בסך של כ-25 מיליון ש"ח.

בהמשך לתהליך הערכת השפעות אפשריות של הקורונה, באמצעות תרחישי קיצון ולתרחישים החדשים שנבנו על ידי הבנק, ולדרישת בנק ישראל, ברבעון השני של השנה, בוצע תרחיש קיצון אחיד בשתי דרגות חומרה. האחת בסיסית, לפי הערכת בנק ישראל לנתיב צפוי של הכלכלה, והשנייה בקיצון. יחסי ההון בשני התרחישים הינם מעל המגבלות הרלוונטיות.

סיכון סייבר ואבטחת מידע (כחלק מהסיכון התפעולי) - משבר הקורונה השפיע על סיכונים הסייבר, הן עקב שינויים מהירים שנעשו במערכות המידע של ארגונים, על מנת להתמודד עם המשבר והן עקב ניצול המשבר על ידי גורמים שונים להפצת קמפיינים של הונאות. השינוי המשמעותי ביותר שבוצע בקבוצת הבנק הינו המעבר החלקי לעבודה מרוחק, אשר לווה על ידי מחלקת הגנת הסייבר ואבטחת מידע, כולל הגדרת ניטור על כלל הפעילות והעלאת מודעות העובדים לפעילות תקינה, לבקורות הקיימות ולאיומים החדשים.

סיכון ציות - משבר הקורונה דורש עירנות מוגברת מצד הבנק על מנת למנוע ניצול לרעה של המשבר למטרות הלבנת הון ומימון טרור. מחלקת הציות של הבנק, נערכה לעבודה במתכונת חירום, בדגש על איתור, זיהוי וטיפול בפעולות הנחזות כבלתי רגילות.

סיכון אסטרטגיה - בעקבות המשבר ואי הוודאות המאפיינת את התקופה הנוכחית, הבנק ממשיך לעקוב מקרוב אחר השינויים בשוק ובוחן את ההשפעות המאקרו כלכליות, התנהלות הלקוחות והתנהלות הבנק, על האסטרטגיה ותכנית העבודה של הבנק. במקרים בהם מזוהה כי למשבר יש השפעה מהותית על הפעילות, מבוצעות ההתאמות הנדרשות לצורך התמודדות עם המצב החדש. בסוף חודש יוני הובאה לדיון בחינה של התכנית האסטרטגית כחלק מהעדכון התקופתי ונמצא כי אין צורך בשינוי מהותי במתווה האסטרטגי.

כאמור, לא ניתן להעריך בשלב זה את מלוא השפעות האירוע והיקפן על הבנק, וזאת בשל אי ודאות בקשר עם משך אירוע התפשטות הנגיף, צעדים שינקטו לעצירת התפשטותו, עוצמתם וכן אי ודאות באשר להשפעות הנגזרות על הפעילות המשקית, מגמות בשוקי ההון וצעדים פיננסיים שונים שינקטו (על ידי ממשלות, בנקים מרכזיים ורגולטורים בנושא).

הערכות הבנק בדבר השלכות אפשריות של התפשטות נגיף הקורונה והשפעתו על השווקים הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, תשכ"ח-1968, המבוסס, בין היתר, על מידע, פרסומים של צדדים שלישיים ואומדנים המצויים בידי הבנק למועד זה. הערכות אלה אינן ודאיות והן עשויות להתממש באופן שונה מהותית מהאמור לעיל, בין היתר, כתלות בהיקף התפשטות הנגיף, בתגובת הממשלות והבנקים המרכזיים ובתקופת התמשכות האירוע.

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2020 לא ארע שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או שסביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי וזאת לרבות ההשפעות הפוטנציאליות של אירוע נגיף הקורונה על מערכות הדיווח הכספי ועל מערך בקרות הגילוי.

לפרטים נוספים על השפעת התפשטות נגיף הקורונה, ראה באור 16 לדוחות הכספיים ובדוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

יעדים ואסטרטגיה

הנהלת הבנק מוכוננת ומונחית על ידי הדירקטוריון וועדותיו באשר לאסטרטגיה ולמדיניות העסקית של הבנק. במסגרת זו, מאושרים על ידי הדירקטוריון המטרות, היעדים הכמותיים והאיכותיים ותחומי הפעילות של הבנק.

על בסיס התכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק, מגישה ההנהלה לדירקטוריון תכנית עבודה שנתית ואת תקציבי הבנק, תוך פירוט כמותי ואיכותי של תמהיל ההכנסות, ההוצאות וההשקעות, שהנהלת הבנק קבעה לעצמה כיעדים ארוכי טווח וכיעדים פרטניים לשנת העבודה השוטפת. הדירקטוריון וועדותיו מפקחים ומבקרים את עבודת ההנהלה בכל הקשור ביישום האסטרטגיה והמדיניות העסקית, כפי שאושרו על ידם. הדירקטוריון גם מאשר את מדיניות ניהול הסיכונים הכוללת, לרבות קביעת מגבלות שונות לחשיפות בתחום סיכונים האשראי, השוק והנזילות. היחידות השונות בבנק, במערך הסיניפים ובמטה, פועלות במסגרת נהלים וחוזרים כתובים המנחים אותן בפעילותן השוטפת. נהלים אלו מגדירים, בין היתר, את סמכויות היחידות השונות בבנק, ואת דרכי הפעולה בהן עליהן לנקוט.

הבנק פועל על פי תכנית אסטרטגית רב שנתית המתוקפת על ידי הדירקטוריון, מדי חצי שנה. התכנית מושתתת על התנהלות מידתית בכל תחומי הפעילות, מתוך שאיפה לרווחיות נאותה ויציבה, לאורך זמן.

בשנת 2018, הושקה אסטרטגיית הדיגיטל של הבנק (אושרה בסוף שנת 2017), אשר מטרתה לתמוך באסטרטגיה העסקית של הבנק. כחלק מאסטרטגיית הדיגיטל ובהלימה לאסטרטגיית הבנק "משקיעים בך", הבנק מפתח מענה דיגיטלי מותאם וממוקד בצרכי הלקוח. הבנק שם דגש על פתרונות אשר ניתן יהיה לשלב בממשקים מול הלקוח ובכך לשפר את חווית הלקוח ולתת לו ערך מוסף בעולמות הפיננסיים השונים, ובפרט בעולמות שוק ההון. בנוסף, הבנק מקדם חדשנות באמצעות הטמעת מוצרים וטכנולוגיות מחברות הזנק, זאת לצד הפעילות השוטפת לפיתוח מוצרים וטכנולוגיות IN-HOUSE באמצעות מערך ה-ID של הבנק. לצורך מימוש כל זאת, קיימת בבנק מחלקה ייעודית לטיפול הוליסטי בתחום החדשנות והדיגיטל.

ביום 5 בנובמבר 2019, אישר דירקטוריון הבנק אסטרטגיה תאגידית חדשה לשנים הקרובות בהתאם לשינויים בסביבת הפעילות שלו, ומתוך ראייה קדימה של עולם הבנקאות. האסטרטגיה החדשה הינה נדבך נוסף לתהליכים אסטרטגיים פרטניים שבוצעו בשנים האחרונות, כמפורט בהמשך.

הבנק שם דגש על מתן ערך מוסף ללקוחותיו וזאת בהתאם לצרכיו של כל לקוח, לרבות בתחום הדיגיטל והמענה הטכנולוגי; מיקודן של חברת הבת מסד והמותגים יובנק, פאג"י ואוצר החייל בנישות הפעילות הייחודיות להן, ובעיקר בקידום תחום הקמעונאות והעסקים הקטנים; שמירה על מובילותו בשוק ההון; הובלת מהלכי התייעלות בהוצאות תוך ייעול מצבת כח אדם, שיפור תהליכים, המשך התייעלות ברשת הסינוף ושימוש גובר בערוצי הבנקאות הישירה וכן חיזוק יכולות ליבה קריטיות כמו ניהול הדאטה ופיתוח עסקי, בד בבד עם ניהול סיכונים מושכל.

בשנת 2019, סיים הבנק לגבש תכנית אסטרטגית חדשה בעולמות תשתיות המחשוב. מטרת התכנית היא לשפר את יכולתו של הבנק לפעול בסביבת הבנקאות המשתנה, בין היתר על ידי קיצור זמני תגובה והגברת הגמישות.

בעקבות התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו, לאחרונה ביצע הבנק התאמות בתכנית העבודה השנתית בהתאם להתפתחויות בשוק, כתוצאה מהתפשטות נגיף הקורונה. הבנק ממשיך לעקוב אחר השפעות משבר הקורונה והשלכותיו על פעילות הבנק והאסטרטגיה שלו ובמידת הצורך מבצע התאמות בתכנית העבודה של הבנק.

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

13	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
16	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר
20	המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
29	מגזרי הפעילות הפיקוחיים
35	חברות מוחזקות עיקריות

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות כלכליות עיקריות

להלן ההתפתחויות הכלכליות העיקריות שהשפיעו על הסביבה הכלכלית בה פעל ענף הבנקאות בישראל, במחצית הראשונה של שנת 2020. המשק הישראלי התאפיין בפתיחת שנת 2020 בנתוני מאקרו חיוביים, נתוני צמיחה טובים, אבטלה נמוכה ואיתנות פיננסית גבוהה, רמת חוב ציבורי נמוכה ויתרות מט"ח גבוהות. עם התפשטות נגיף הקורונה, במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020, הודיעה ממשלת ישראל על הגבלות נרחבות לאזרחים ולעסקים. בעקבות כך, החל מהמחצית השנייה של חודש מרס 2020 הושבתה הפעילות הכלכלית בענפי משק רבים, אשר רק חלקם הוחזרו לפעילות חלקית במהלך הרבעון השני של 2020, בהתאם לרמת הסיכון שלהם, כך שמורגשת האטה משמעותית בפעילות המשק בישראל לצד ההאטה בעולם.

משבר הקורונה הביא להתכווצות חסרת תקדים בהיקף הפעילות הכלכלית ולזינוק חד במספר דורשי העבודה. התהליך ההדרגתי שהחל לאחר חג הפסח, של הסרת המגבלות שהטילה הממשלה על תנועה ופעילות על מנת לבלום את התפשטות הנגיף, הביא לשיפור בפעילות הכלכלית במשק, אולם רמת הפעילות עדיין נמוכה מזו טרם המשבר.

צמיחה

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2020, חלה החמרה משמעותית בתמונת המצב הריאלית ביחס למחצית שקדמה לה, וזאת בצל משבר נגיף הקורונה ולנוכח צעדי המניעה שנקטה הממשלה, במטרה למזער את המשך התפשטות הנגיף. הערכות בנק ישראל במהלך המשבר, הצביעו על ירידה בצריכה הפרטית בשיעור של כ-30% ביחס לרמה טרם המשבר והשבתה של כ-40% מהפעילות הכלכלית במשק (במונחי תוצר).

האינדיקטורים האחרונים לפעילות הריאלית שפורסמו לרבעון הראשון של שנת 2020, הינם שליליים והעידו על התכווצות של התוצר המקומי הגולמי (להלן - "התמ"ג") ברבעון הראשון של שנת 2020, על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן - "הלמ"ס") בשיעור של 6.9% (בחישוב שנתי), בהשוואה לרבעון הרביעי של שנת 2019 (ירידה של 4.2% בתמ"ג ללא מיסים נטו על היבוא). מהנתונים שפורסמו עולה, כי נרשמו ירידות בשיעור של 4.3% בתמ"ג העסקי, 20.8% בהוצאה לצריכה פרטית, 20.7% בהשקעות בנכסים קבועים, 10.8% בהוצאה לצריכה ציבורית ו-23.4% ביבוא סחורות ושירותים. ביצוא סחורות ושירותים (למעט יהלומים וחברות הזנק) נרשמה עלייה של 4.1%. ההתפתחות השלילית של הרבעון הראשון של שנת 2020 הושפעה באופן ישיר ממשבר נגיף הקורונה ומנקיטת הצעדים של הממשלה לבלימת התפשטות הנגיף, שגרמה להאטת הפעילות במשק. בנוסף, הירידה החדה ביבוא מכונות העצימה את הירידה בתמ"ג, בהשוואה לרבעון הרביעי של שנת 2019.

על פי אומדן ראשון לנתוני החשבונאות הלאומיים, התכווץ התמ"ג ברבעון השני של שנת 2020 בשיעור גבוה של 28.7% (בחישוב שנתי), בהשוואה לרבעון הראשון של השנה. מהנתונים שפורסמו על ידי הלמ"ס, עולה כי נרשמו ירידות בשיעור של 33.4% בתמ"ג העסקי, 43.4% בהוצאה לצריכה פרטית (שנפגעה בצורה המשמעותית ביותר ממשבר הקורונה), 31.6% בהשקעות בנכסים קבועים, 29.2% ביצוא הסחורות והשירותים ו-41.7% ביבוא הסחורות והשירותים. בהוצאה לצריכה ציבורית נרשמה עלייה של 25.2%.

במחצית הראשונה של שנת 2020, שהושפעה רק חלקית ממשבר הקורונה (החל מחודש מרס ואילך), ירד התמ"ג ב-10.1% בחישוב שנתי, בהשוואה למחצית השנייה של שנת 2019.

ביום 6 ביולי 2020, עדכנה חטיבת המחקר של בנק ישראל את תחזיתה, לפיהן התוצר בשנת 2020 צפוי להתכווץ ב-6.0% (בהשוואה לירידה של 4.5% בהערכה הקודמת) ואילו בשנת 2021 צפויה צמיחה של 7.5% (בהשוואה לצמיחה של 7.0% בהערכה הקודמת). העידכון מטה בתחזית לשנת 2020 מוסבר בעלייה בנתוני התחלואה המגדילה את אי-הוודאות ומעכבת את החזרה לשגרת פעילות כלכלית, בקצב הירידה בשיעורי ההשבתה בענפי המשק השונים, הנמוך ביחס להערכות הקודמות, ובהתפתחויות בעולם.

המדד המשולב למצב המשק של בנק ישראל ירד בחמשת החודשים הראשונים של שנת 2020 ב-3.7%, בהשוואה לעלייה של 1.5% בתקופה המקבילה אשתקד ולעלייה של 3.4% בכל שנת 2019. הירידה במדד המשולב מושפעת ברובה ממצב המשק בעקבות משבר נגיף הקורונה.

סיכויי אשאי של המשק

רמת הסיכון של המשק הישראלי, כפי שהיא משתקפת מדירוגי חברות הדירוג ומשוקי ההון, נמוכה באופן יחסי. חברת דירוג האשראי העולמית Fitch אישררה בחודש אפריל 2020 את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A+ והותירה אותו עם תחזית יציבה. חברת הדירוג ציינה, כי חלקו של החוב החיצוני נמוך ומדינת ישראל נהנית מגמישות מימונית גבוהה. למדינה שוק מקומי עמוק ונזיל הנתמך על ידי תוכנית רכישת האג"ח של בנק ישראל, גישה טובה לשווקי ההון הבינלאומיים, תוכנית פעילה של מכירת אג"ח ליהודי התפוצות וכן תוכנית ערבות ממשלת ארה"ב במקרה של זעזוע בשווקים.

חברת דירוג האשראי העולמית Moody's, הורידה בסוף חודש אפריל 2020 את אופק דירוג האשראי של מדינת ישראל מרמה של A1 תחזית חיובית, לתחזית יציבה. הורדת האופק באה על רקע הערכה לאי העלאה של דירוג האשראי בחודשים הקרובים ונבעה משני גורמים עיקריים: הזינוק שחל

בגירעון התקציבי כתוצאה ממשבר הקורונה וכן חולשת המדיניות התקציבית של הממשלה, נוכח הקיטוב הפוליטי הגובר. עם זאת, השארת הדירוג משקפת פוטנציאל צמיחה חזק בטווח הבינוני והארוך.

חברת דירוג האשראי העולמית S&P, אישרה בחודש מאי 2020 את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של AA- והותירה אותו עם תחזית יציבה. חברת הדירוג ציינה, כי למרות האתגרים הפיסקליים שנוצרו עקב משבר הקורונה והמשבר הפוליטי הארוך, הצפי הוא, כי המחויבות למשמעת פיסקלית תגבר עם הקמת הממשלה ותתרום להמשך מדיניות מאקרו כלכלית אחראית.

תקציב המדינה

בתחילת המחצית הראשונה של שנת 2020, הצטמצם הגירעון, בין היתר, על רקע הריסון התקציבי, שנבע מהתקציב ההמשכי. מאז, המגמה התהפכה והגירעון עלה בחדות, בעקבות הצעדים הפיסקליים שעליהם הכריזה הממשלה, על רקע התפשטות נגיף הקורונה, והמגבלות שהוטלו על התנועה ועל הפעילות הכלכלית.

נוכח המשבר החמור והתפשטות נגיף הקורונה, נדרשת הממשלה להוציא סכומים ניכרים הן לטובת מניעת ההתפשטות וטיפול מידי בחולים שנדבקו והן לצורך סיוע משמעותי למשק, על מנת לאפשר לו לצלוח את המשבר.

החל מחודש מרס 2020, החלו להתבטא השפעות של משבר נגיף הקורונה על המשק הישראלי ועל הפעילות התקציבית. משבר הקורונה משפיע באופן משמעותי הן בצד ההוצאות והן בצד ההכנסות, השפעה המתבטאת בעליה בהוצאות הממשלה ומנגד בירידה בהכנסות ממסים ובכך שהביטוח הלאומי אינו מפקיד במשרד האוצר עודף הכנסות על הוצאות, שנוצר מפעילותו, עד לסוף חודש יוני.

בחודשים ינואר-יוני 2020, נמדד גירעון של 58.2 מיליארדי ש"ח, בהשוואה ל-22.0 מיליארדי ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגירעון המצטבר ב 12 החודשים האחרונים עמד על 6.4% מהתמ"ג. יעד הגירעון המקורי לשנת 2020 טרום המשבר נע בין 3.3%-3.3%.

אינפלציה

סביבת האינפלציה במשק נמוכה ואף שלילית, בין היתר, בגין השפעות נגיף הקורונה, כאשר במחצית הראשונה של שנת 2020 ירד המדד "בגין" בכ-0.8%, בהשוואה לעלייה של 0.9% בתקופה המקבילה אשתקד ואילו המדד "הידוע" ירד בכ-0.7%, בהשוואה לעלייה של 1.2% בתקופה המקבילה אשתקד.

הירידה בסביבת האינפלציה, שהחלה עוד לפני פרוץ משבר נגיף הקורונה, המשיכה גם במהלכו. שיעור האינפלציה השנתי נותר במהלך התקופה הנסקרת מתחת לגבול התחתון של יעד בנק ישראל. הציפיות לאינפלציה לשנה ירדו במהלך המחצית הראשונה של שנת 2020, בתחילה באופן מתון ומאז חודש מרס בחדות.

על פי עדכון חטיבת המחקר של בנק ישראל מיום 6 ביולי 2020, קצב האינפלציה צפוי להתאושש מרמתו הנוכחית הנמוכה, אולם עדיין נמוך מהגבול התחתון של היעד. ההתאוששות הצפויה בקצב האינפלציה, מוסברת בעלייה של הביקושים תוך התאוששות של הצריכה הפרטית והתרחבות של הצריכה הציבורית, החל מהרבעון השלישי, לאחר רמת הצריכה הפרטית הנמוכה שאפיינה את הרבעון השני. על פי הערכות אלה, האינפלציה בשנת 2020 תעמוד על שיעור שלילי של 1.1% (בהשוואה לשיעור שלילי של 0.4% בהערכה הקודמת) ובשנת 2021 תעמוד על שיעור חיובי של 0.7% (בדומה להערכה הקודמת).

שוק הדיור

על פי מדד מחירי הדירות של הלמ"ס, שפורסם בחודש יולי 2020, נרשמה ירידה של 0.7% במחירי העסקאות שבוצעו בחודשים אפריל-מאי 2020, בהשוואה לעסקאות שבוצעו בחודשים מרס-אפריל 2020. מחירי העסקאות שבוצעו בחודשים אפריל-מאי 2020 עלו ב-2.0%, בהשוואה לחודשים המקבילים אשתקד.

שוק העבודה

משבר הקורונה השפיע באופן משמעותי על שוק העבודה, אשר עד לפרוץ המשבר הפגין עוצמה. על פי נתונים ראשוניים מסקר כח אדם למחצית הראשונה של חודש יוני 2020 שפורסמו על ידי הלמ"ס, עם ביטול הגבלות רבות, החזרת חלק גדול של הפעילות במשק ופתיחת מערכת החינוך, שיעור האבטלה עמד על כ-5.2%. במקביל שיעור ההשתתפות בכח העבודה ירד מתחילת המשבר ועד סוף חודש אפריל 2020 לכ-62% עקב פליטת עובדים ממעגל העבודה, אך במחצית הראשונה של חודש יוני 2020 חלה עלייה בשיעור זה ל-63.1%. חיבור של נתוני הבלתי מועסקים, עם העובדים שאינם בכח העבודה, שהפסיקו לעבוד בגלל פיטורים או בגלל סגירת מקום העבודה, בחודשים מרס-יוני 2020 ומועסקים שנעדרו זמנית מעבודתם כל השבוע בגלל סיבות הקשורות לקורונה, מביא לשיעור אבטלה של כ-12.5% מסך כח העבודה, המהווים כ-507 אלף עובדים. על פי הערכה עדכנית של מחלקת המחקר בבנק ישראל מחודש יולי 2020, צפוי שיעור האבטלה לעמוד על 6.2% בשנת 2020 ועל 7.4% בשנת 2021. מנתוני שוק העבודה, שפורסמו במהלך המחצית הראשונה של שנת 2020, עולה, כי יותר ממיליון עובדים תבעו דמי אבטלה, בין היתר על רקע השפעות נגיף הקורונה.

שער החליפין

במחצית הראשונה של שנת 2020, עלה שער החליפין של השקל מול הדולר בשיעור של כ-0.3%, תוך תנודתיות גדולה ושער החליפין של השקל מול האירו עלה בשיעור של כ-0.1%.

רבית בנק ישראל

לאור משבר הקורונה, אשר קטע את מגמת הצמיחה במשק, הפחית בנק ישראל את הרבית, בחודש אפריל 2020 לרמה של 0.1% וכן החליט על צעדים נוספים, שכללו מתן הלוואות מוניטריות לבנקים אשר הותנו במתן אשראי לעסקים קטנים וזעירים והרחבת התכנית במסגרתה מתבצעות עסקאות רכישה מחדש ("ריפוי") מול גופים פיננסיים, כך שעסקאות אלו יוכלו לכלול גם אגרות חוב תאגידיות כבטוחה, בנוסף לתכנית רכישת אגרות חוב ממשלתיות שעליה הכריז בנק ישראל וזאת גם על מנת לייצב את השווקים. בנוסף הודיע בנק ישראל על תוכנית לרכישת אג"ח קונצרני בשוק המשני בהיקף של 15 מיליארדי ש"ח. כמו כן, הרחיב בנק ישראל את היקף עסקאות החלף (SWAP), מול מערכת הבנקאות המקומית, לצורך הורדת הלחצים לנזילות דולרית.

על פי הערכה עדכנית של מחלקת המחקר בבנק ישראל, מחודש יולי 2020, צפויה הרבית לעמוד בשנה הקרובה בטווח שבין 0% ל-0.1%.

הסביבה הגלובלית

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2020, נתוני הסחר העולמי התאפיינו בירידות חדות; הגופים הבינלאומיים ובתי ההשקעות צפו התכווצות בתוצר העולמי, אך שררה אי ודאות לגבי עוצמתן. ההאטה שנרשמה בפעילות העולמית ובסחר הובילה לירידה במחירי הסחורות, מחיר הנפט הגיע לשפל חדש ביחס לשנים האחרונות ובהמשך התאושש חלקית. התפשטות המגיפה בעולם הובילה מדינות רבות להפעיל כלים מוניטריים שונים. בנקים מרכזיים רבים השיקו והרחיבו תוכניות לרכישת נכסים והורידו את שיעור הרבית. במקביל לצעדים המוניטריים, ממשלות רבות הרחיבו את ההוצאה הציבורית וסייעו בהעמדת אשראי למגזר העסקי. התוצר העולמי, ברבעון הראשון של השנה, התכווץ בחדות, בפרט במשקים העיקריים והאינדיקטורים מחודשים אפריל ומאי מעידים על התכווצות משמעותית יותר, ברבעון השני של השנה. מדדי מנהלי הרכש מצביעים על התאוששות מסוימת, אך הם עדיין בתחום המצביע על התכווצות בפעילות הכלכלית. קרן המטבע הבינלאומית, הבנק העולמי וה-OECD הורידו בחדות את תחזיות הצמיחה והסחר העולמי לשנתיים הבאות, על רקע המשך התפשטות המגיפה וההסרה האיטית של הסגרים, כך שבשנת 2020 צפוי התוצר הגלובלי להתכווץ באופן החד ביותר מאז מלחמת העולם השנייה, בין היתר עקב התפשטות המגפה גם לשווקים מתעוררים. לאחר ההתאוששות משיא המשבר, שוקי ההון נותרו תנודתיים ונתמכים בצעדים חסרי תקדים שנקטו על ידי בנקים מרכזיים בעולם. ממשלות במדינות רבות מפעילות תכניות סיוע רחבות היקף, על מנת למתן את פגיעת המשבר ולתמרץ את הפעילות הכלכלית. על רקע הארכת הקיצוץ בתפוקת הנפט של חברי אופ"ק, עלה במהלך התקופה מחיר הנפט, אך הוא עדיין נמוך משמעותית מהמחיר בתחילת השנה.

שוקי ההון

בשוק ההון המקומי, במהלך המחצית הראשונה של שנת 2020 נרשמו ירידות במדדי המניות העיקריים, בעיקר במהלך הרבעון הראשון של השנה, על רקע הירידות בשוקי העולם והתפשטות נגיף הקורונה. מדד ת"א 35 ירד במחצית הראשונה של 2020 בכ-20% ומדד ת"א 125 ירד בכ-18%. מדד האג"ח הכללי ירד בכ-0.7%.

במחזורי המסחר של המניות בבורסה המקומית, במהלך המחצית הראשונה של שנת 2020, נרשמה מגמת עלייה, שהתמתנה במהלך הרבעון השני. בעולם, נרשמו ירידות בשוקי ההון בעקבות המשבר, בעיקר במהלך הרבעון הראשון של השנה, שקוזזו חלקית בעלייה שנרשמה במהלך הרבעון השני, כך שמדד ה-S&P-500 ירד בכ-4% במהלך המחצית הראשונה של שנת 2020. באירופה, ירד מדד היורוסטוקס-600 בכ-13%, מדד המדינות המתפתחות (מדד ה-EM MSCI) ירד בכ-11% ומדד הנאסד"ק עלה בכ-16%.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות, וברווח כולל אחר

רווח ורווחיות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק במחצית הראשונה של השנה הסתכם ב-339 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-407 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 16.7%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק (על בסיס שנתי) עמדה בתקופה ינואר-יוני 2020 על שיעור של 8.1%, בהשוואה ל-10.2% בתקופה המקבילה אשתקד ול-10.5% בכל שנת 2019.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק ברבעון השני של השנה הסתכם ב-168 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-224 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 25.0%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק (על בסיס שנתי) עמדה ברבעון השני של השנה על שיעור של 8.0%, בהשוואה ל-11.3% בתקופה המקבילה אשתקד.

תמצית דוח רווח והפסד

שינוי	לששת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני		שינוי	לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני		
	2019	2020		2019	2020	
ב-%	במיליוני ש"ח		ב-%	במיליוני ש"ח		
(2.3)	1,412	1,379	(1.0)	731	724	רווח מימוני, נטו ⁽¹⁾
445.8	59	322	617.4	23	165	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(21.9)	1,353	1,057	(21.0)	708	559	רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
8.8	635	691	2.5	315	323	עמלות
-	2	2	-	1	1	הכנסות אחרות
(7.2)	1,351	1,254	(9.0)	678	617	הוצאות תפעוליות ואחרות
(22.4)	639	496	(23.1)	346	266	רווח לפני מסים
(39.1)	238	145	(23.6)	127	97	הפרשה למסים על הרווח
(79.2)	24	5	(50.0)	14	7	חלק הבנק ברווחי חברה כלולה לאחר השפעת המס
						רווח נקי:
(16.2)	425	356	(24.5)	233	176	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(5.6)	(18)	(17)	(11.1)	(9)	(8)	רווח המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(16.7)	407	339	(25.0)	224	168	המיוחס לבעלי מניות הבנק
	10.2%	8.1%		11.3%	8.0%	תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק

(1) סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מתמצית דוח רווח והפסד. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות הרבית, נטו והכנסות המימון שאינן מרבית לרווח המימוני, נטו.

התפתחות ההכנסות והוצאות

הרווח המימוני נטו

בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות רבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מרבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים המהווים חלק אינטגרלי מניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות ממכשירים נגזרים כוללות, בין היתר, את השפעות ערך הזמן על השווי ההוגן של נגזרים, המהווים חלק בלתי נפרד מניהול סיכוני הרבית בבנק ואת השפעת שיעור עליית המדד הידוע על נגזרים, המהווה חלק בלתי נפרד מניהול החשיפה למדד המחירים לצרכן.

להלן הרכב הרווח המימוני, נטו

מחצית ראשונה		2019				2020		
2019	2020	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח						
1,638	1,429	727	911	699	748	715	714	הכנסות רבית
338	111	92	246	57	88	57	54	הוצאות רבית
1,300	1,318	635	665	642	660	658	660	הכנסות רבית, נטו
112	61	46	66	63	50	(3)	64	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מרבית
1,412	1,379	681	731	705	710	655	724	סך הרווח המימוני המדווח
(3)	3	(5)	2	(4)	1	-	3	בניטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת: התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים
9	11	4	5	-	3	(9)	20	הכנסות (הוצאות) ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב
22	(44)	7	15	33	16	(48)	4	רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות
28	(30)	6	22	29	20	(57)	27	סך כל ההשפעות שאינן מפעילות שוטפת
1,384	1,409	675	709	676	690	712	697	רווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽¹⁾

(1) מזה בגין השפעות שינויים במדד - הוצאה בסך של כ-23 מיליון ש"ח במחצית הראשונה של שנת 2020, בהשוואה להכנסה בסך של כ-20 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד (ברבעון השני של השנה - הוצאה בסך של כ-7 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאה בסך של כ-16 מיליון ש"ח ברבעון הראשון של השנה).

הרווח המימוני מפעילות שוטפת הסתכם ב-1,409 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,384 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העלייה נבעה מגידול בהיקפי הפעילות העסקית, ומגידול בהכנסות מפעילות חדר עסקאות בשל עלייה בהיקף העסקאות עקב התמודדות בשווקים, בעקבות התפשטות נגיף הקורונה. גידול זה קוּוּז בחלקו מהשפעת שחיקת המרווחים כתוצאה מירידת רבית בנק ישראל בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

להלן נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית:

לששת החודשים שנתיים ביום 30 ביוני		
2019	2020	
באחוזים		
2.75	2.22	שיעור ההכנסה על נכסים נושאי רבית
0.99	0.31	שיעור הוצאה על התחייבויות נושאות רבית
1.76	1.91	פער הרבית הכולל
2.18	2.04	יחס בין הכנסות מרבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הרבית

למידע נוסף בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית של הבנק והחברות מאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות רבית, ראה נספח 1 לפרק מממשל תאגידי.

ההפסדים מהשקעות במניות, שהסתכמו במחצית הראשונה של השנה ב-44 מיליון ש"ח, כוללים הפסדים שטרם מומשו בסך של 41 מיליון ש"ח, שנבעו מירידה בשווי ההוגן של המניות בשל משבר התפשטות נגיף הקורונה.

ההכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב בסך של 11 מיליון ש"ח במחצית הראשונה של השנה כוללים הפרשה לירידת ערך בסך של כ-17 מיליון ש"ח, בגין ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, שנבעה אף היא מירידות שערי הבורסה, כאמור לעיל.

הוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו במחצית הראשונה של השנה ב-322 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-59 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ברבעון השני של השנה ב-165 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-23 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

העליה בהוצאות להפסדי אשראי נובעת בעיקרה מהשפעות השינויים בסביבה המאקרו כלכלית כתוצאה מהתפשטות נגיף הקורונה ועקב חוסר הוודאות באשר להשפעת שינויים אלו על מצב הלווים.

לאור מצב אי הוודאות החליט הבנק להגדיל את ההפרשה הקבוצתית במחצית הראשונה של השנה, כדי לשקף את הגידול האפשרי בהפרשה הפרטנית שטרם בא לידי ביטוי. הגידול בהוצאה הקבוצתית להפסדי אשראי, מבטא את השינויים בסביבה המאקרו כלכלית ואת חוסר הוודאות כאמור לעיל, וזאת, באמצעות עדכון ההתאמות האיכותיות בחישוב ההפרשה הקבוצתית. לפרטים נוספים, ראה פרק "מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים".

להלן פרטים לגבי ההוצאות בגין הפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים:

לששת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני		
2019	2020	2019	2020	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
101	107	37	53	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(105)	(50)	(51)	(23)	קיטון בהוצאה הפרטנית וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
(4)	57	(14)	30	הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו בגין הפסדי אשראי
63	265	37	135	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
59	322	23	165	סך כל ההוצאות בגין הפסדי אשראי
				מזה:
20	231	2	107	הוצאות בגין אשראי מסחרי
2	28	3	24	הוצאות בגין אשראי לדיור
37	63	18	34	הוצאות בגין אשראי פרטי אחר
				שיעור ההוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
(0.01%)	0.13%	(0.07%)	0.13%	שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.15%	0.59%	0.18%	0.61%	שיעור סך כל ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.14%	0.72%	0.11%	0.74%	

(1) על בסיס שנתי.

למידע נוסף בדבר ההוצאות בגין הפסדי אשראי ראה פרק סקירת הסיכונים להלן.

הכנסות מעמלות הסתכמו במחצית הראשונה של השנה ב-691 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-635 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 8.8%. עיקר הגידול בהכנסות מעמלות נובע מגידול בהכנסות מפעילות שוק ההון, המוסבר מגידול במחזורי המסחר בבורסה, ומגידול בהכנסות מהפרשי המרה, ברבעון הראשון של השנה, עקב גידול מחזורי הפעילות והתנודתיות בשערי המטבעות, כתוצאה ממשבר הקורונה. גידול זה קוודז בחלקו מירידה בהכנסות מדמי ניהול חשבון ובהכנסות מכרטיסי אשראי, שמוסברים בעיקר מירידה בהיקפי הפעילות כתוצאה מהשפעות נגיף הקורונה.

להלן התפלגות ההכנסות מעמלות:

לששת החודשים שנסתיימו ביום		
2019 ביוני 30	2020 ביוני 30	
במיליוני ש"ח		
113	106	ניהול חשבון
49	46	כרטיסי אשראי
301	357	פעילות בשוק ההון
72	92	הפרשי המרה
44	39	עמלות מעסקי מימון
56	51	עמלות אחרות
635	691	סך כל העמלות

הוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו במחצית הראשונה של השנה ב-1,254 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,351 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 7.2%. להלן פירוט של הוצאות התפעוליות והאחרות:

לששת החודשים שנסתיימו ביום		
30 ביוני 2019	30 ביוני 2020	
במיליוני ש"ח		
780	752	משכורות והוצאות נלוות בניטרול הוצאות מענקים
41	-	מענקים
180	172	אחזקה ופחת בנינים וציוד
46	47	הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים
6	-	הוצאות בגין מיזוג אוצר החייל
30	4	הוצאות סילוק
268	279	הוצאות אחרות למעט צמצום וסילוק
1,351	1,254	סך כל הוצאות התפעוליות והאחרות

משכורות והוצאות נלוות הסתכמו במחצית הראשונה של השנה ב-752 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-821 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 8.4%, שנבע בעיקר מקיטון בעלויות השכר עקב צמצום במצבת העובדים בקבוצה ומקיטון במענקים לעובדים, שקוזז בחלקו בעליות שכר.

הוצאות אחזקה ופחת בנינים וציוד הסתכמו במחצית הראשונה של השנה ב-172 מיליון ש"ח בהשוואה ל-180 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 4.4%, שנבע בעיקר מירידה בהיקף נכסי הנדל"ן בקבוצה, עקב מהלכי התייעלות.

ההוצאות האחרות הסתכמו במחצית הראשונה של השנה ב-283 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-304 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 6.9%, שנבע בעיקר מירידה בהוצאות סילוק בגין פרישה מוקדמת של עובדים, בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה זו קוזזה בחלקה בגידול בהוצאות עמלות שוק ההון, עקב גידול במחזורי הפעילות.

ההפרשה למסים על הרווח הסתכמה במחצית הראשונה של השנה ב-145 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-238 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור המס האפקטיבי הגיע ל-29.2%, בהשוואה לשיעור מס סטטוטורי של 34.2%. הירידה בהוצאות מסים ובשיעור המס האפקטיבי נובעת מהכנסות מסים בגין שנים קודמות, בסך של 37 מיליון ש"ח.

חלק הבנק ברווח של חברה כלולה לאחר השפעת המס הסתכם ב-5 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-24 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בחלק הבנק ברווח של חברה כלולה נובע מירידה ברווחי חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ, שהושפעו בעיקר מגידול בהפרשה להפסדי אשראי, בכדי לשקף את הגידול בהפסדי אשראי המוערכים לתקופה בגין לווים שנפגעו מהמשבר, אולם טרם זוהו ומירידה בהיקף מחזורי העסקאות בחו"ל ובישראל.

סך הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-269 מיליון ש"ח, סכום זה הושפע בעיקר מהרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בסך של 339 מיליון ש"ח, מהפסד כולל אחר בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי שוק בסך של 60 מיליון ש"ח ומהפסד כולל אחר בגין הטבות לעובדים בסך של 10 מיליון ש"ח.

המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

סך נכסי קבוצת הבנק ליום 30 ביוני 2020 הסתכם ב-152,719 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-135,067 מיליון ש"ח ביום 30 ביוני 2019 ול-141,110 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 13.1% ו-8.2%, בהתאמה.

א. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

שינוי	31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020	
ב-1%		במיליוני ש"ח	
1.5	87,899	89,215	אשראי לציבור, נטו
6.5	10,995	11,715	ניירות ערך
23.0	37,530	46,144	מזומנים ופקדונות בבנקים
7.6	120,052	129,160	פקדונות הציבור
19.1	3,674	4,375	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
1.7	8,568	8,712	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק

ב. להלן ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

שינוי	31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020	
ב-1%		במיליוני ש"ח	
			מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים למעט נגזרים:
			אשראי תעודות
(7.4)	135	125	ערבויות והתחייבויות אחרות
(4.1)	7,551	7,244	מסגרות לפעולה במכשירים נגזרים שלא נוצלו
(1.1)	2,268	2,242	מסגרות ח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
5.8	9,463	10,008	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו ומסגרות להשאלת ניירות ערך
8.7	8,200	8,911	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות
(3.2)	6,708	6,492	סך הכל
2.0	34,325	35,022	

מכשירים פיננסיים נגזרים:

ערך נקוב	31 בדצמבר 2019		30 ביוני 2020		ערך נקוב	
	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי		
	במיליוני ש"ח					
21,290	384	249	21,289	544	269	חוזי רבית
74,927	414	391	87,495	583	587	חוזי מטבע
44,337	450	450	47,929	812	812	חוזים בגין מניות
156	1	1	205	3	3	חוזי סחורות ואחרים
140,710	1,249	1,091	156,918	1,942	1,671	סך הכל

האשראי לציבור, נטו ליום 30 ביוני 2020 הסתכם ב-89,215 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-87,899 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 1.5%.

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך האשראי לציבור ליום		שינוי		31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020	
31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020	%	במיליוני ש"ח			
%	%	%				
83.4	83.0	0.9	688	73,316	74,004	מטבע ישראלי
11.7	11.7	2.0	201	10,273	10,474	- לא צמוד
4.2	4.4	7.6	279	3,664	3,943	- צמוד למדד
0.7	0.9	22.9	148	646	794	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0	100.0	1.5	1,316	87,899	89,215	פריטים לא כספיים
						סך הכל

אשראי לציבור, ברוטו לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

השינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2019	31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2019	30 ביוני 2020	
ב-%		במיליוני ש"ח			
(0.4)	6.4	17,280	16,190	17,219	עסקים גדולים
2.0	(2.0)	5,539	5,769	5,652	עסקים בינוניים
2.6	4.1	17,264	17,019	17,719	עסקים קטנים וזעירים
(2.0)	(0.3)	21,835	21,481	21,406	משקי בית ללא הלוואות לדיור
4.7	7.7	25,583	24,855	26,776	הלוואות לדיור
(17.9)	3.8	67	53	55	בנקאות פרטית
22.4	44.4	1,261	1,069	1,544	גופים מוסדיים
1.7	4.6	88,829	86,436	90,371	סך הכל
מזה: אשראי צרכני ללא הלוואות לדיור וכרטיסי אשראי					
-	0.4	18,196	18,124	18,200	משקי בית
(12.1)	38.1	33	21	29	בנקאות פרטית
-	0.5	18,229	18,145	18,229	סך הכל

סיכון האשראי הכולל לציבור מורכב מסיכון אשראי מאזני, הכולל את האשראי לציבור, השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים הנובעים ממכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור, ומסיכון אשראי חוץ מאזני, הכולל עסקאות במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, מסגרות אשראי בלתי מנוצלות והתחייבויות למתן אשראי.

סיכון האשראי הכולל לציבור, הסתכם ביום 30 ביוני 2020 ב-125,848 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-123,687 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 1.7%.

להלן מידע לגבי התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק:

שינוי	ליום 31 בדצמבר 2019			ליום 30 ביוני 2020		ענף משק
	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	במיליוני ש"ח	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	
%	%	%	%	%	%	
(5.1)	12.1	14,940	11.3	14,174		שירותים פיננסיים (כולל חברות אחזקה)
2.2	13.3	16,433	13.3	16,800		בינוי ונדל"ן
5.7	8.1	10,020	8.4	10,588		תעשייה
(0.5)	6.3	7,854	6.2	7,817		מסחר
2.7	50.0	61,878	50.5	63,536		לקוחות פרטיים, לרבות הלוואות לדיור
3.0	10.2	12,562	10.3	12,933		אחרים
1.7	100.0	123,687	100.0	125,848		סך הכל

להלן החלוקה הענפית של ששת הלווים הגדולים בקבוצה (לפי גודל חבות ברוטו לפני ניכוי בטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים):

ליום 30 ביוני 2020				ענף משק	לווה מספר
סיכון אשראי כולל לאחר ניכויים מותרים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני*		
			במיליוני ש"ח		
942	942	678	264	תעשייה	1.
615	807	387	420	שירותים פיננסיים	2.
727	727	202	525	אספקת חשמל ומים	3.
701	701	-	701	שירותים פיננסיים	4.
507	507	6	501	שירותים פיננסיים	5.
427	427	49	378	שירותים פיננסיים	6.

ליום 31 בדצמבר 2019				ענף משק	לווה מספר
סיכון אשראי כולל לאחר ניכויים מותרים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני*		
			במיליוני ש"ח		
165	1,047	5	1,042	שירותים פיננסיים	1.
648	936	274	662	שירותים פיננסיים	2.
795	795	391	404	תעשייה	3.
701	701	50	651	שירותים פיננסיים	4.
625	625	223	402	אספקת חשמל ומים	5.
607	607	6	601	שירותים פיננסיים	6.

* כולל אשראי לציבור, השקעה באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

ההשקעה בניירות ערך ליום 30 ביוני 2020 הסתכמה ב-11,715 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-10,995 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 6.5%.

להלן הרכב התיק:

חלק מסך ניירות הערך		יתרה ליום		
31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020	31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020	
	%		במיליוני ש"ח	
76.2	84.6	8,379	9,910	אגרות חוב ממשלתיות
5.9	4.2	649	488	אגרות חוב של בנקים ⁽¹⁾
8.0	7.1	885	837	קונצרני
6.8	2.1	743	241	קונצרני ומגובי נכסים בערבות ממשלות
3.1	2.0	339	239	מניות ⁽²⁾
100.0	100.0	10,995	11,715	סך הכל

(1) היתרה כוללת גם אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות הנפקה של בנקים.

כולל אגרות חוב של בנקים זרים במט"ח בבעלות ובערבות ממשלות זרות בסך של 254 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 615 מיליון ש"ח).

(2) ההשקעה במניות כוללת, בין היתר, השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 75 מיליון ש"ח, השקעה במניות ובסלי מדדי מניות במט"ח בסך של 20 מיליון ש"ח וכן השקעה במניות ובסלי מדדי מניות הנסחרים בבורסה בתל-אביב בסך של 111 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 89 מיליון ש"ח, השקעה במניות ובסלי מדדי מניות במט"ח בסך של 92 מיליון ש"ח וכן השקעה במניות ובסלי מדדי מניות הנסחרים בבורסה בתל-אביב בסך של 124 מיליון ש"ח).

להלן התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך ניירות הערך ליום		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020	31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020	שינוי במיליוני ש"ח	
%	%	%	%	%	
33.0	44.6	3,634	5,218	1,584	מטבעי ישראלי
3.2	2.8	349	325	(24)	- לא צמוד
60.7	50.6	6,673	5,933	(740)	- צמוד למדד
3.1	2.0	339	239	(100)	- מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0	100.0	10,995	11,715	720	פריטים לא כספיים
					סך הכל

להלן פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים את הבנק לשם קביעת השווי ההוגן של ניירות הערך ליום 30 ביוני 2020:

סך הכל	מחיר מצד נגדי לעסקה**	מחיר אינדיקטיבי*	מחיר מצוטט בשוק פעיל במיליוני ש"ח	
239	81	33	125	מניות וקרנות השקעה פריטיות
4,950	-	-	4,950	אגרות חוב ממשלתיות במטבעי ישראלי
593	-	263	330	אגרות חוב קונצרניות במטבעי ישראלי
5,818	-	5,712	106	אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות נכסים
115	-	115	-	אגרות חוב מגובות משכנתא (MBS)
11,715	81	6,123	5,511	סך הכל
100.0	0.7	52.3	47.0	% מהתיק

* מחיר אינדיקטיבי - אינדיקציה הנקבעת על ידי הבנק ואשר מבוססת בעיקר על ציטוטי מחיר המתקבלים מגופים חיצוניים, אשר התמחותם בכך, והיתרה מבוססת על מודלים פינמיים שנקבעו על ידי הבנק.

** מחיר מצד נגדי לעסקה - ציטוט מחיר המתקבל מהגורם מולו בוצעה העסקה. לגבי קרנות השקעה פרטיות, בחינת הצורך בביצוע הפרשה לירידת ערך מתבססת על הדוחות הכספיים שלהן.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות בנכסים לפי מדינות/יבשות:

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020	
	במיליוני ש"ח	
3,220	4,154	ישראל (כולל ממשלת ישראל - 4,046 מיליון ש"ח; 31.12.19 - 3,092 מיליון ש"ח)
2,071	1,109	ארצות הברית (כולל ממשלת ארצות הברית - 913 מיליון ש"ח; 31.12.19 - 1,957 מיליון ש"ח)
183	30	צרפת
10	58	קנדה
432	156	גרמניה (בבעלות ממשלת גרמניה או בערבותה)
83	93	המזרח הרחוק, אוסטרליה ואחרים (4 מדינות; 31.12.19 - 3 מדינות)
296	218	אירופה (4 מדינות; 31.12.19 - 2 מדינות)
6,295	5,818	סך הכל

יציין כי בכל אחת מהמדינות (למעט ממשלת ישראל וממשלת ארצות הברית), אין מנפיק שיתרת אגרות החוב שלו עולה על 1% מההון המיוחס לבעלי מניות הבנק.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי, לפי ענפי משק:

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020	
במיליוני ש"ח		
148	147	חשמל ומים
204	197	בניה ונדל"ן
75	67	שירותים פיננסיים
9	42	בנקים
50	32	תעשייה
54	34	מסחר
97	54	תחבורה
11	16	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
4	4	שירותים ציבוריים
652	593	סך הכל

להלן הרכב תיק אגרות החוב במט"ח בקבוצת הבנק:

- **אגרות חוב במט"ח וצמוד מט"ח שאינן מגובות נכסים** - מסתכמות ב-5,818 מיליון ש"ח (1,679 מיליון דולר) (כולל חברות זרות בסך של 750 מיליון ש"ח, אגרות חוב של חברות ישראליות במט"ח, שרובן נסחרות בחו"ל בסך של 109 מיליון ש"ח, אגרות חוב מדינת ישראל במט"ח בסך של 4,046 מיליון ש"ח ואגרות חוב ממשלתיות זרות בסך של 913 מיליון ש"ח). כל אגרות החוב הזרות הכלולות בתיק מדורגות בדירוג השקעה (Investment Grade) - בקבוצת דירוג A ומעלה, כאשר כ-3.4% מהחשיפה הינה למוסדות בנקאיים ופיננסיים מובילים במדינות OECD. תיק השקעה זה מפוזר כך שהחשיפה למנפיק יחיד (למעט ממשלת ישראל או ארצות הברית) אינה עולה על 2.5% מהיקף תיק אגרות החוב במט"ח. משך החיים הממוצע בתיק אגרות החוב הזרות במט"ח עומד על כ-4 שנים. יתרת ההפסדים ברטו שטרם מומשה (הכלולה בהון במסגרת התאמות לשווי הוגן בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה) ליום הדיווח בגין תיק זה עמדה על כ-29 מיליון ש"ח (כ-8 מיליון דולר), בהשוואה לרווחים של כ-59 מיליון ש"ח (כ-17 מיליון דולר) ליום 31 בדצמבר 2019.
- **אגרות חוב מגובות במשכנתאות (MBS - Mortgage Backed Securities)** - שהונפקו על ידי חברה בבעלות מלאה של ממשלת ארה"ב (Ginnie Mae), מסתכמות ב-115 מיליון ש"ח (33 מיליון דולר).

יתרת ההפסדים, נטו (לפני השפעת המס) הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר, בגין הפער בין השווי ההוגן של אגרות חוב בתיק הזמין למכירה לבין עלותן המופחתת, ליום 30 ביוני 2020 הסתכמה ב-10 מיליון ש"ח (בעיקר בגין אגרות חוב של ממשלת ישראל). נכון ליום 5 באוגוסט 2020, הפער בין השווי ההוגן של אגרות החוב בתיק הזמין למכירה לבין עלותן המופחתת הסתכם ברווח (לפני השפעת המס) בסך 24 מיליון ש"ח.

מזומנים ופקדונות בבנקים ליום 30 ביוני 2020 הסתכמו ב-46,144 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-37,530 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 23.0%.

פקדונות הציבור ליום 30 ביוני 2020 הסתכמו ב-129,160 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-120,052 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 7.6%, שנבע בעיקר ממעבר השקעות של לקוחות בשוק ההון לפקדונות, עקב השלכות התפשטות נגיף הקורונה.

להלן התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך פקדונות הציבור ליום		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020	31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020		
%		במיליוני ש"ח			
79.0	78.9	94,780	101,912	מטבע ישראלי	- לא צמוד
4.4	3.3	5,315	4,289		- צמוד למדד
16.1	17.2	19,309	22,163		מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
0.5	0.6	648	796		פריטים לא כספיים
100.0	100.0	120,052	129,160		סך הכל

פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

השינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2019	31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2019	30 ביוני 2020	
ב-%		במיליוני ש"ח			
2.0	27.6	11,018	8,801	11,233	עסקים גדולים
0.4	12.2	5,491	4,911	5,512	עסקים בינוניים
10.0	14.5	19,157	18,398	21,070	עסקים קטנים וזעירים
16.6	17.5	51,572	51,194	60,152	משקי בית
17.8	19.0	7,734	7,654	9,109	בנקאות פרטית
(11.9)	(3.0)	25,080	22,758	22,084	גופים מוסדיים
7.6	13.6	120,052	113,716	129,160	סך הכל

תיקי ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק

סך תיקי ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק ליום 30 ביוני 2020 עמד על 308 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-342 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2019, קיטון בשיעור של 9.9%.

אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 30 ביוני 2020 הסתכמו ב-4,375 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,674 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2019, גידול בשיעור של 19.1%.

ביום 10 בפברואר 2020, הנפיקה הבינלאומי הראשון הנפקות בע"מ (להלן - "הבינלאומי הנפקות"), חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, בהנפקה ציבורית, אגרות חוב בע.ג. של 800 מיליון ש"ח בתמורה לסך של 814 מיליון ש"ח. תמורת ההנפקה בגין אגרות החוב הופקדה בבנק. הבנק התחייב לקיים את תנאיהן של אגרות החוב שהונפקו.

ביום 23 ביוני 2020, הנפיקה הבינלאומי הנפקות, בהנפקה ציבורית, אגרות חוב בע.ג. של 339 מיליון ש"ח בתמורה לסך של 344 מיליון ש"ח וכתבי התחייבות נדחים, בעלי מנגנון לספיגת הפסדים, בע.ג. של 300 מיליון ש"ח בתמורה לסך של 300 מיליון ש"ח. תמורת ההנפקות בגין אגרות החוב ובגין כתבי ההתחייבות הנדחים הופקדה בבנק. הבנק התחייב לקיים את תנאיהן של אגרות החוב ואת תנאיהם של כתבי ההתחייבות הנדחים שהונפקו.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ביום 30 ביוני 2020 ב-8,712 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-8,568 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2019. לפרטים בדבר התפתחות הרווח הכולל האחר, ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר.

הלימות ההון

יחסי הון מינימאליים

הבנק מיישם את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 בנושא מדידה והלימות הון כפי שעודכנו, על מנת להתאימן להנחיות באזל. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר יחסי הון מזעריים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי של 9% יחס הון כולל של 12.5% וזאת כתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. ליחסי הון מינימליים אלו מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור למועד הדיווח. לאור התפרצות נגיף הקורונה וכחלק מההתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין, פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה, הנוגעת לעדכון הוראה 201 אשר כוללת הפחתת דרישות ההון הרגולטוריות החלות על הבנקים בנקודת אחוז אחת וכן עדכון להוראה 329 אשר מבטל את דרישות ההון של נקודת אחוז נוספת על הלוואות לדיור שהועמדו בתקופת המשבר וזאת על מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי. דרישות הון אלה יהיו בתוקף למשך שישה חודשים ובמידת הצורך יוארכו בשישה חודשים נוספים ולאחר מכן, ככל שרלוונטי, יידרש הבנק להציג מתווה מדורג לצבירה מחודשת של ההון, ככל שנשחק, על פני שנתיים. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים על ידי הפיקוח על הבנקים, לפי נתוני מועד הדיווח הינם 8.31%-11.81% בהתאמה.

יעדי ההון הפנימיים שנקבעו על ידי הדירקטוריון, בגובה אלה הרגולטוריים, הינם כדלקמן:

- במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-8.31% יחס ההון הכולל לא יפחת מ-11.81%.
- במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.50% יחס ההון הכולל לא יפחת מ-9.00%.

הוראות באזל 3

בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי יוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת תופחת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לכך, החל מיום 1 בינואר 2020 עומדת התקרה על 20%.

מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית

- ביום 12 בינואר 2016, הופץ מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל. לפי המכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאי המכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית לתקופה של חמש שנים בקו ישר. ביום 16 בדצמבר 2019 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב אשר מאריך את תוקף הנחיות אלו, עד ליום 31 בדצמבר 2021.
- ביום 17 בנובמבר 2016, אישר דירקטוריון הבנק את עדכון התכנית האסטרטגית של הקבוצה בהיבט מהלכי התייעלות שעלותה הערכה בכ-207 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס). ללא ההקלה כאמור, יישום מהלכי התייעלות, נכון ליום 30 ביוני 2020, היה מביא לקיטון של כ-0.05% ביחסי הלימות ההון.
 - במהלך שנת 2018, קיבל דירקטוריון הבנק החלטה על ביצוע מהלכי התייעלות נוספים באוצר החייל. ברבעון השלישי של שנת 2018, התקבלה החלטה על מיזוג וביום 1 בינואר 2019 מוזג אוצר החייל עם ולתוך הבנק. החלטות אלו והשלכותיהן הצפויות הינן מעבר לתכנית התייעלות המקורית של הקבוצה, משנת 2016. בגין מהלכים אלה ביצעה הקבוצה הפרשה לפיצויים מוגדלים בסך של 82 מיליון ש"ח (53 מיליון נטו לאחר השפעת המס). ללא ההקלה כאמור, יישום מהלכי התייעלות, נכון ליום 30 ביוני 2020 היה מביא לקיטון נוסף של 0.05% ביחסי הלימות ההון.

יישום ההוראות

במסגרת הנדבך הראשון, הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לפי הוראות בנק ישראל לסיכונים האשראי, השוק והסיכונים התפעוליים. במסגרת הנדבך השני, הבנק נדרש לקיים תהליך פנימי להערכת נאותות ההון (תהליך ה-ICAAP). תהליך זה נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק. מסמך ה-ICAAP לנתוני 31 במרס 2019 הוגש כנדרש לבנק ישראל והבנק נמצא בתהליך הכנת המסמך לנתוני ה-30 ביוני 2020. תשתית תהליך הנאותות ההונית שאושרה בבנק משמשת בסיס לתהליך הפנימי המבוצע בחברה הבת הבנקאית בהתאמות הנדרשות ועל בסיס פרופיל הסיכון הספציפי שלה.

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020	
		1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
8,785	8,882	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
2,345	2,741	הון רובד 2, לאחר ניכויים
11,130	11,623	סך כל ההון הכולל
		2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון
73,862	75,685	סיכון אשראי
875	824	סיכונים שוק
6,512	6,451	סיכון תפעולי
81,249	82,960	סך כל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון
		3. יחס ההון לרכיבי סיכון
10.81%	10.71%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.70%	14.01%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.31%	8.31%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
12.81%	11.81%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

יחס הון עצמי רובד 1 ליום 30 ביוני 2020 עמד על 10.71%, בהשוואה ל-10.81% ליום 31 בדצמבר 2019. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 30 ביוני 2020 עמד על 14.01%, בהשוואה ל-13.70% ליום 31 בדצמבר 2019.

ההון הכולל ליום 30 ביוני 2020 הסתכם ב-11,623 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-11,130 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2019. בסיס ההון הושפע מחד מרווח בסך של 339 מיליון ש"ח. מאידך, גידול זה קוודז בדיבידנד ששולם בסך של 125 מיליון ש"ח, מהפסד כולל אחר בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי שוק בסך של 60 מיליון ש"ח ומהפסד כולל אחר בגין הטבות לעובדים בסך של 10 מיליון ש"ח.

נכסי הסיכון ליום 30 ביוני 2020 הסתכמו ב-82,960 מיליון ש"ח בהשוואה ל-81,249 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019, גידול בסך של 1,711 מיליון ש"ח שנבע מגידול באשראי לציבור ומהשפעת יישום תקן חשבונאות חדש בנושא חכירות אשר יושם החל מיום 1 בינואר 2020. יישום ההוראות החדשות הביא לירידה בשיעור ההון רובד 1 וההון הכולל בשיעור של כ-0.06% וכ-0.08% בהתאמה. זאת, כתוצאה משקלול נכסי הסיכון בגין נכסי זכות שימוש הנובעים מחכירות תפעוליות שהוכרו במאזן בשיעור של 100%.

יחס הון כולל ויחס הון עצמי רובד 1 של חברה בת משמעותית בהתאם להוראות בדבר "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" (באזל):

בנק מסד בע"מ		
31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2020	באחוזים
13.50%	13.70%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
14.52%	14.81%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון

יחס מינוף - הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 של המפקח על הבנקים בנושא יחס המינוף. יחס המינוף מבוסס באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון עצמי רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202. בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד וזאת לגבי כל תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית (וכולל את הבנק). יחס המינוף ליום 30 ביוני 2020 עומד על 5.49%, בהשוואה ל-5.81% ליום 31 בדצמבר 2019.

מדיניות חלוקת דיבידנד

בהתאם למדיניות חלוקת הדיבידנד שאישר דירקטוריון הבנק (כפי שעודכנה ביום 9 ביוני 2015 וביום 14 באוגוסט 2017), הבנק יחלק כדיבידנד בכל שנה עד 50% מהרווח הנקי השנתי של הבנק הראוי לחלוקה, בכפוף לכך שיחסי ההון לרכיבי סיכון של הבנק לא יפחתו מהיעדים הרגולטוריים ומהיעדים שנקבעו ושייקבעו על ידי דירקטוריון הבנק מעת לעת, בכפוף להוראות הדין ונוהל בנקאי תקין, וככל שלא יתרחשו שינויים לרעה ברווחי הבנק ו/או במצבו העסקי ו/או הכספי ו/או במצב המשק הכללי ו/או בסביבה החוקית. יובהר כי החל משנת 2017, הרווח הנקי השנתי מתייחס לרווח הנקי השנתי של השנה השוטפת.

אין באמור בהחלטה זו כדי לגרוע מסמכות הדירקטוריון לבחון מעת לעת את המדיניות, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין החלות על הבנק, על שינוי המדיניות או שינוי שיעור הדיבידנד שיחולק בגין תקופה מסוימת או להחליט שלא לחלק דיבידנד כלל. מובהר בזאת, כי כל חלוקה של דיבידנד תהיה טעונה אישור נפרד של הדירקטוריון, וכפופה לכל המגבלות החלות על הבנק בעניין חלוקת דיבידנד, ותפורסם בהתאם להוראות הדין, בצירוף כל הפרטים הנדרשים.

יצוין כי חלוקת דיבידנד על ידי הבנק כפופה, בנוסף להוראות חוק החברות, למגבלות נוספות כמפורט בבאור 24 א.ב' לדוחות הכספיים לשנת 2019.

להלן פרטים בדבר הדיבידנד שחולק על ידי הבנק משנת 2017:

יום ההכרזה	יום התשלום	סך הכל דיבידנד ששולם במיליוני ש"ח	דיבידנד למניה בש"ח
15 במרס 2017	2 באפריל 2017	70	0.70
23 במאי 2017	14 ביוני 2017	70	0.70
14 באוגוסט 2017	31 באוגוסט 2017	70	0.70
14 בנובמבר 2017	3 בדצמבר 2017	100	1.00
5 במרס 2018	21 במרס 2018	95	0.95
28 במאי 2018	5 ביוני 2018	60	0.60
14 באוגוסט 2018	2 בספטמבר 2018	100	1.00
20 בנובמבר 2018	9 בדצמבר 2018	100	1.00
12 במרס 2019	20 במרס 2019	105	1.05
28 במאי 2019	17 ביוני 2019	85	0.85
13 באוגוסט 2019	29 באוגוסט 2019	110	1.10
26 בנובמבר 2019	12 בדצמבר 2019	110	1.10
15 במרס 2020	31 במרס 2020	125	1.25

לאור מכתבה של המפקחת על הבנקים, מיום 29 במרס 2020, לכל הבנקים המסחריים ולהוראת שעה מיום 31 במרס 2020, המתקנת את הוראת ניהול בנקאי תקין 201 בו נכללה בקשה, בין היתר, לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד על רקע משבר הקורונה ואי הוודאות הנובעת מהתפתחות המשבר, קיים דירקטוריון הבנק ביום 16 באפריל 2020 דיון על מדיניות הדיבידנד המפורטת לעיל והחליט, כי הבנק יימנע מלחלק דיבידנד לבעלי מניותיו במהלך תקופת הוראת השעה, המסתיימת ביום 30 בספטמבר 2020. מובהר, כי לא חל שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק והיא נותרה בעינה. דירקטוריון הבנק ימשיך לדון בהמשך יישומה של מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק לאור התפתחויות המשבר והשפעתו על המשק ועל הבנק, ויהיה רשאי לבחון את ההחלטה בעניין יישום חלוקת הדיבידנד ולשנותה לפי שיקול דעתו.

מגזרי הפעילות הפיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים ב"א"1 לדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוח, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים. להגדרות המגזרים הפיקוחיים, ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה באור 28 לדוחות הכספיים לשנת 2019. לפירוט בדבר מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה, ראה באור 28'א' לדוחות הכספיים לשנת 2019.

להלן תמצית התפתחות תוצאות הפעילות לפי מגזרים:

א. סך ההכנסות*

חלק המגזר מסך ההכנסות		לשלושת החודשים שנתיימו ביום 30 ביוני		לשלושת החודשים שנתיימו ביום 30 ביוני		
2019	2020	השינוי	2019	2020		
ב-%		ב-%	במיליוני ש"ח			
9.8	9.7	(1.0)	103	102		עסקים גדולים
6.0	5.5	(7.9)	63	58		עסקים בינוניים
22.7	22.9	1.3	237	240		עסקים קטנים וזעירים
42.5	41.9	(1.3)	445	439		משקי בית
2.5	2.2	(11.5)	26	23		בנקאות פרטית
6.2	6.0	(3.1)	65	63		גופים מוסדיים
10.3	11.8	13.9	108	123		ניהול פיננסי
100.0	100.0	0.1	1,047	1,048		סך הכל

חלק המגזר מסך ההכנסות		לששת החודשים שנתיימו ביום 30 ביוני		לששת החודשים שנתיימו ביום 30 ביוני		
2019	2020	השינוי	2019	2020		
ב-%		ב-%	במיליוני ש"ח			
9.8	9.7	-	200	200		עסקים גדולים
6.1	5.7	(4.8)	125	119		עסקים בינוניים
23.2	23.9	4.4	475	496		עסקים קטנים וזעירים
43.4	44.1	2.6	890	913		משקי בית
2.6	2.6	-	53	53		בנקאות פרטית
6.5	6.8	6.0	133	141		גופים מוסדיים
8.4	7.2	(13.3)	173	150		ניהול פיננסי
100.0	100.0	1.1	2,049	2,072		סך הכל

ב. רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

לששת החודשים שנתיימו ביום 30 ביוני		לשלושת החודשים שנתיימו ביום 30 ביוני		
2019	2020	2019	2020	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
89	34	48	37	עסקים גדולים
23	8	16	(15)	עסקים בינוניים
79	76	36	28	עסקים קטנים וזעירים
63	78	32	27	משקי בית
12	13	6	4	בנקאות פרטית
27	37	14	15	גופים מוסדיים
114	93	72	72	ניהול פיננסי
407	339	224	168	סך הכל

* כולל הכנסות רבית נטו והכנסות שאינן מרבית.

ג. יתרות מאזניות ממוצעות*

חלק המגזר מסך האשראי לציבור		אשראי לציבור		לששת החודשים		
לששת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני		שנסיימו ביום 30 ביוני		שנסיימו ביום 30 ביוני		
2019	2020	השינוי	2019	2020		
%-ב	%-ב	%-ב	במיליוני ש"ח			
20.0	20.0	5.6	16,988	17,931		עסקים גדולים
6.6	6.3	1.5	5,577	5,658		עסקים בינוניים
19.4	19.5	5.6	16,533	17,457		עסקים קטנים וזעירים
52.8	52.5	4.4	44,945	46,919		משקי בית
0.1	0.1	4.3	46	48		בנקאות פרטית
1.1	1.6	48.3	979	1,452		גופים מוסדיים
100.0	100.0	5.2	85,068	89,465		סך הכל

חלק המגזר מסך פקדונות הציבור		פקדונות הציבור		לששת החודשים		
לששת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני		שנסיימו ביום 30 ביוני		שנסיימו ביום 30 ביוני		
2019	2020	השינוי	2019	2020		
%-ב	%-ב	%-ב	במיליוני ש"ח			
7.0	10.4	62.1	7,941	12,876		עסקים גדולים
4.4	4.4	8.1	4,998	5,403		עסקים בינוניים
16.1	16.4	12.2	18,208	20,429		עסקים קטנים וזעירים
44.7	45.2	10.9	50,606	56,111		משקי בית
6.8	6.7	8.0	7,727	8,349		בנקאות פרטית
21.0	16.9	(11.3)	23,730	21,044		גופים מוסדיים
100.0	100.0	9.7	113,210	124,212		סך הכל

* יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרות לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

מגזרים עסקיים - מגזר העסקים הקטנים והזעירים, מגזר העסקים הבינוניים ומגזר העסקים הגדולים

להלן נתונים עיקריים אודות המגזרים העסקיים - עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2019				לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2020				
סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	
במיליוני ש"ח								
278	72	44	162	276	78	40	158	הכנסות רבית, נטו
125	31	19	75	124	24	18	82	הכנסות שאינן מרבית
403	103	63	237	400	102	58	240	סך הכנסות
4	(17)	6	15	107	8	56	43	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
237	45	31	161	213	37	25	151	הוצאות תפעוליות ואחרות
100	48	16	36	50	37	(15)	28	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
38,772	16,545	5,610	16,617	41,626	18,290	5,783	17,553	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
38,978	16,190	5,769	17,019	40,590	17,219	5,652	17,719	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
31,315	7,895	5,028	18,392	39,977	13,080	5,556	21,341	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
32,110	8,801	4,911	18,398	37,815	11,233	5,512	21,070	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2019				לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2020				
סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	
במיליוני ש"ח								
551	141	87	323	555	149	81	325	הכנסות רבית, נטו
249	59	38	152	260	51	38	171	הכנסות שאינן מרבית
800	200	125	475	815	200	119	496	סך הכנסות
20	(34)	27	27	231	88	61	82	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
465	87	60	318	429	74	50	305	הוצאות תפעוליות ואחרות
191	89	23	79	118	34	8	76	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
39,098	16,988	5,577	16,533	41,046	17,931	5,658	17,457	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
38,978	16,190	5,769	17,019	40,590	17,219	5,652	17,719	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
31,147	7,941	4,998	18,208	38,708	12,876	5,403	20,429	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
32,110	8,801	4,911	18,398	37,815	11,233	5,512	21,070	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות של המגזרים העסקיים במחצית הראשונה של שנת 2020, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-555 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-551 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 0.7%. ההכנסות שאינן מרבית הסתכמו ב-260 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-249 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 4.4%, אשר נבע בעיקר מגידול בהכנסות מפעילות שוק ההון, עקב גידול במחזורי המסחר בבורסה ומגידול בהכנסות הפרשי המרה ברבעון הראשון של השנה עקב גידול במחזורי הפעילות והתגודות בשערי המטבעות, כתוצאה ממשבר הקורונה.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב-231 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-20 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הגידול מוסבר מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנובעת בעיקר מהשלכות משבר הקורונה, אשר בעקבותיו ולאור מצב אי הוודאות שנוצר, עדכן הבנק את ההתאמות האיכותיות בחישוב ההפרשה הקבוצתית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-429 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-465 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 7.7%, שנבע בעיקר מירידה בהוצאות השכר, עקב צמצום במצבת העובדים בקבוצה ומקיטון במענקים לעובדים, ומירידה בהוצאות הסילוק בגין פרישה מוקדמת של עובדים בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזרים העסקיים הסתכם ב-118 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-191 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 38.2%, המוסבר מגידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי כאמור לעיל.

היתרה הממוצעת של האשראי לציבור הסתכמה ב-41,046 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-39,098 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 5.0%.

האשראי לציבור ליום 30 ביוני 2020 הסתכם ב-40,590 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-38,978 מיליון ש"ח ביום 30 ביוני 2019, גידול בשיעור של 4.1%. היתרה הממוצעת של פקדונות הציבור הסתכמה ב-38,708 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-31,147 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 24.3%.

פקדונות הציבור ליום 30 ביוני 2020 הסתכמו ב-37,815 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-32,110 מיליון ש"ח ביום 30 ביוני 2019, גידול בשיעור של 17.8%.

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

להלן נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2019			לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2020			
סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	
						במיליוני ש"ח
320	10	310	309	6	303	הכנסות רבית, נטו
151	16	135	153	17	136	הכנסות שאינן מרבית
471	26	445	462	23	439	סך הכנסות
21	-	21	58	-	58	הוצאות בגין הפסדי אשראי
381	16	365	344	16	328	הוצאות תפעוליות ואחרות
38	6	32	31	4	27	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
45,229	47	45,182	46,908	43	46,865	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
46,389	53	46,336	48,237	55	48,182	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
58,804	7,667	51,137	68,342	8,896	59,446	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
58,848	7,654	51,194	69,261	9,109	60,152	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

לששת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2019			לששת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2020			
סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	
						במיליוני ש"ח
638	20	618	636	15	621	הכנסות רבית, נטו
305	33	272	330	38	292	הכנסות שאינן מרבית
943	53	890	966	53	913	סך הכנסות
39	-	39	91	-	91	הוצאות בגין הפסדי אשראי
768	33	735	714	33	681	הוצאות תפעוליות ואחרות
75	12	63	91	13	78	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
44,991	46	44,945	46,967	48	46,919	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
46,389	53	46,336	48,237	55	48,182	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
58,333	7,727	50,606	64,460	8,349	56,111	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
58,848	7,654	51,194	69,261	9,109	60,152	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות של מגזר האנשים הפרטיים במחצית הראשונה של שנת 2020, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-636 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-638 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 0.3%, אשר נבע בעיקר מירידה בהכנסות מפעילות קבלת פקדונות. קיטון זה קוזז ברובו מעליה בהיקפי הפעילות ומגידול בהכנסות מפעילות הלוואות לדיור.

ההכנסות שאינן מרבית הסתכמו ב-330 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-305 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 8.2%, אשר נבע בעיקר מגידול בהכנסות מפעילות שוק ההון עקב גידול במחזורי המסחר בבורסה.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-714 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-768 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 7.0%, שנבע בעיקר מירידה בהוצאות השכר, עקב צמצום במצבת העובדים בקבוצה ומקיטון במענקים לעובדים, ומירידה בהוצאות הסילוק בגין פרישה מוקדמת של עובדים בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב-91 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-39 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הגידול מוסבר מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנובעת בעיקר מהשלכות משבר הקורונה, אשר בעקבותיו ולאור מצב אי הוודאות שנוצר, עדכן הבנק את ההתאמות האיכותיות בחישוב ההפרשה הקבוצתית.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק במגזר האנשים הפרטיים, הכולל את מגזר משקי הבית והבנקאות הפרטית הסתכם ב-91 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-75 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

היתרה הממוצעת של האשראי לציבור הסתכמה ב-46,967 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-44,991 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 4.4%.

האשראי לציבור ליום 30 ביוני 2020 הסתכם ב-48,237 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-46,389 מיליון ש"ח ביום 30 ביוני 2019, גידול בשיעור של 4.0%. היתרה הממוצעת של פקדונות הציבור הסתכמה ב-64,460 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-58,333 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 10.5%.

פקדונות הציבור ליום 30 ביוני 2020 הסתכמו ב-69,261 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-58,848 מיליון ש"ח ביום 30 ביוני 2019, גידול בשיעור של 17.7%.

מגזר ניהול פיננסי

סך כל ההכנסות המשויכות למגזר זה הסתכמו במחצית הראשונה של השנה ב-150 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-173 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי במגזר הניהול הפיננסי הסתכם ב-93 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-114 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים המרכזיים שהשפיעו על הקיטון ברווח במגזר הניהול הפיננסי:

- קיטון ברווחים מהשקעה במניות ובאגרות חוב בסך של 64 מיליון ש"ח, מזה כ-60 מיליון ש"ח בגין הפסדים שטרם מומשו מהשקעה במניות, שנבעו בעיקר מירידת שווי המניות כתוצאה ממצב השווקים הפיננסיים, על רקע משבר הקורונה, ומהפרשה לירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני בגין אגרות חוב בסך של 17 מיליון ש"ח.

- קיטון בחלק הבנק ברווחי כאל בסך של 19 מיליון ש"ח.

מנגד, הכנסות מסים בגין שנים קודמות המיוחסות למגזר זה, קיזזו חלקית השפעות אלו.

חברות מוחזקות עיקריות

בנק מסד בע"מ (להלן - "מסד") - בו מחזיק הבנק 51.0% מהון המניות ומזכויות ההצבעה, הינו בנק מסחרי הפועל באמצעות 23 סניפים ושלוחות. השקעת הבנק במסד ליום 30 ביוני 2020 הסתכמה ב-389 מיליון ש"ח. סך המאזן של מסד ליום 30 ביוני 2020 הסתכם ב-9,553 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-8,694 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2019, גידול בשיעור של 9.9%. סך כל ההון של מסד ליום 30 ביוני 2020 הסתכם ב-762 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-726 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2019, גידול בשיעור של 5.0%. הרווח הנקי של מסד הסתכם במחצית הראשונה של השנה ב-35.9 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-37.2 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 3.5%. חלק הבנק ברווחי מסד הסתכם במחצית הראשונה של השנה ב-18.3 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-19.0 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. תשואת הרווח הנקי (על בסיס שנתי) עמדה על 9.9% בהשוואה ל-11.4% בתקופה המקבילה אשתקד. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עומד על 14.81% בהשוואה ל-14.52% בסוף שנת 2019. יחס הון עצמי רובד 1 עומד על 13.70% בהשוואה ל-13.50% בסוף שנת 2019. במסגרת תהליך ה-ICAAP לנתוני ה-31 בדצמבר 2018 נקבעו על ידי דירקטוריון מסד יעדי ההון המינימליים כדלקמן: יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת משיעור של 10.5%, עד ליום 31 בדצמבר 2021, ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.65% עד ליום 31 בדצמבר 2021.

חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן - "כאל") - הבנק מחזיק 28.2% בהון ו-21.0% בזכויות ההצבעה בכאל. כאל עוסקת בשיווק ובתפעול של הנפקת כרטיסי אשראי וסליקת עסקאות בכרטיסי אשראי של המותג הבינלאומי "ויזה" ו"מסטרקארד", משווקת ומפעילה את מערך כרטיסי האשראי של "דיינרס" באופן בלעדי בישראל וכן סולקת כרטיסים ממותג "ישראלכרט". השקעת הבנק בכאל ליום 30 ביוני 2020 הסתכמה ב-611 מיליון ש"ח. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עמד על 14.3%, בהשוואה ל-14.0% בסוף שנת 2019. חלק הבנק ברווחי כאל, לפני השפעת המס, הסתכם במחצית הראשונה של השנה ב-6.5 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-26.8 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 75.7%. הקיטון ברווח מוסבר בעיקר מגידול בהפרשה להפסדי אשראי, בכדי לשקף את הגידול בהפסדי האשראי המוערכים לתקופה בגין לווים שנפגעו מהמשבר אולם טרם זוהו ומירידה בהיקף מחזורי העסקאות בחו"ל ובישראל.

ראה באור 9 באשר לבקשות לאישור תובענות ייצוגיות כנגד כאל ולשומות שהוציא מנהל מס ערך מוסף לכאל.

סקירת הסיכונים

37	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
38	סיכון אשראי
56	סיכון שוק
60	סיכון נזילות
61	סיכונים אחרים

סקירת הסיכונים

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוחות הכספיים לשנת 2019. על כן, יש לקרוא את הפרק יחד עם פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2019 מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

כללי

- א. פעילותה של הקבוצה מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולוויים), סיכוני שוק, כאשר העיקרי בהם הינו סיכון הרבית, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים, לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע וסיכון טכנולוגיות המידע, סיכוני ציות והלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי וסיכון מוניטין.
כל הסיכונים העיקריים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.
- ב. מדיניות ניהול הסיכונים של הקבוצה מוכוונת להשגת היעדים האסטרטגיים שנקבעו, תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודיווח נאותים.
- ג. תפיסת הסיכון הכוללת של הקבוצה עולה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועל העקרונות המנחים (ה-Sound Practices) של וועדת באזל, המושתתת על העיקרון, כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות לתחיימת והגדרת היקף החשיפה, מעגלי בקרה וביקורת, מערכי דיווח ומנגנון לכימות הרווח, מדידתו ודיווח עליו על פי אמות מידה מקובלות.
- ד. ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בקבוצה באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת, ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון שמקיימים האחראים על יצירת הסיכון וניהולו, קו ההגנה השני שמקיימות יחידות הבקרה הבלתי תלויות בחטיבות לניהול סיכונים והחשבונאי הראשי ומערך הייעוץ המשפטי וקו ההגנה השלישי שמקיימים מערך הביקורת הפנימית והחיצונית.
- ה. מנהל הסיכונים הראשי, רו"ח אלי כהן, חבר הנהלה ונושא באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו.
- ו. האחראים על ניהול הסיכונים הינם:
רו"ח אלי כהן, מכהן כראש החטיבה לניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי (CRO), כמנהל הסיכונים התפעוליים, כממונה על האכיפה הפנימית בניירות ערך וכמנהל ההמשכיות העסקית (בנוסף, מנהל הגנת הסייבר כפוף אליו מקצועית).
סיכון האסטרטגיה והסיכונים הפיננסיים מנוהלים על ידי רו"ח בנצי אדירי, ראש חטיבת משאבים.
סיכוני האשראי מנוהלים על ידי רו"ח אילן בצרי, ראש החטיבה העסקית.
סיכוני הציות מנוהלים על ידי מר אמיר בירנבוים, אשר במסגרת תפקידו כקצין הציות הראשי, מנהל את סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור וסיכונים חוצי גבולות, מנהל את יחידת האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך וממונה על האכיפה הפנימית בדיני התחרות הכלכלית. כמו כן, הוא מכהן כ-Responsible officer הממונה על יישום הוראות ה-FATCA, ה-CRS והסכם ה-QI.
סיכוני ה-ID מנוהלים על ידי מר רון גריסרו, מנכ"ל מתף - מיחשוב ותפעול פיננסי בע"מ.
סיכוני הסייבר מנוהלים על ידי מר יהושע פלג, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע.
הסיכונים המשפטיים מנוהלים על ידי עו"ד חביבה דהן, מנהלת מערך הייעוץ המשפטי.
סיכון המוניטין מנוהל על ידי רו"ח נחמן ניצן, ראש חטיבת החשבונאי הראשי.
- ז. סיכונים נוספים כדוגמת סיכוני רגולציה וחקיקה מנוהלים ומפוקחים אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל ועל ידי חברי הנהלה וראשי המערכים בתחומים הנתונים לאחריותם.
- ח. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בת בקבוצה שלה פעילות עסקית בנפרד, על פי מדיניות שנקבעה בדירקטוריון החברה הבת המתבססת על מדיניות הקבוצה, ועל בסיס מתודולוגיית ניהול סיכון קבוצתית תוך שימת לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. בחברה הבת הבנקאית מכהן מנהל הסיכונים ראשי שכפוף למנכ"ל החברה הבת ומונחה מקצועית על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הבנק.
- ט. מידי רבעון נכתב מסמך סיכונים על ידי החטיבה לניהול סיכונים, שהינה בלתי תלויה ביחידות נוטלות הסיכון. המסמך מוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק.

י. במסגרת מסמך הסיכונים מוצגים כלל הסיכונים, שאליהם חשופה קבוצת הבנק במסגרת פעולותיה, תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי וכן תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו.

במסמך מוצגת סקירת מנהל הסיכונים הראשי על מצב ניהול הסיכונים בקבוצה ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרות בו עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות הסיכון וכן טיפול החטיבה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שננקטו על ידי החטיבה ברבעון הרלוונטי.

יא. הבנק גיבש מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית, במסגרתו נבחנת התממשות כלל הסיכונים המהותיים והשפעתם על בסיס ההון ויחס ההון לרכיבי סיכון. תרחישי הקיצון הינם צופי פני עתיד ומשמשים ככלי נוסף לניהול הסיכונים ולאינדקציה באשר להון שיידרש לספיגת הפסדים במקרה של זעזועים גדולים. חשיבות תרחישי הקיצון באה לידי ביטוי גם בתהליכי תכנון ההון.

לתיאור תיאבון הסיכון והעקרונות לניהול הסיכונים ראה התייחסות במסגרת תיאור הסיכונים העיקריים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2019.

למידע המפורט על סיכונים הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים - ראה בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו הסיכון שלוהו או צד נגדי, של הבנק, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי. במסגרת נדבך 2 מאותגרת הקצאת ההון של הנדבך הראשון ובמידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים אשראי.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

לאור המשך ההתמודדות עם משבר נגיף הקורונה וכחלק מהמתווה שהציג בנק ישראל, ממשיך הבנק לתמוך בצרכי הלקוחות בתקופה זו, מאפשר, בין היתר, דחיית תשלומי הלוואות ללקוחות וכן מעניק הלוואות במסגרת הקרנות השונות המובטחות בחלקן בערבות מדינה.

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

ליום 30 ביוני 2020, אין קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי סעיף 5 להוראה 313, עולה על 15% מהון הבנק, המחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין בדבר מדידה והלימות ההון.

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה

לנוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים, ומתוך מטרה לעודד תאגידים בנקאיים לפעול לייצוב לווים שלא עומדים או עשויים לא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם עקב נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל דגשים לטיפול בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. בהתאם לחוזר נקבע, כי שינויים בתנאי הלוואות וביניהם דחייה במועדי תשלום, ויתורים על רבית פיגורים והארכות של תקופות לפרעון לא גורמים באופן אוטומטי לסיווג של הלוואות כחובות בעייתיים בארגון מחדש. לפרטים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ראה ביאור ג.1 (2) בתמצית הדוחות הכספיים.

מידע נוסף על חובות ששונות תנאיהם במסגרת ההתמודדות עם אירועי נגיף הקורונה, אשר לא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתיים:

30 ביוני 2020			31 ביולי 2020		
יתרת תשלומים בגינו נדחו תשלומים	מזה: סכומים בפיגור של 30 ימים או יותר ו/או סווגו כבעייתיים	יתרת תשלומים שנדחו בפועל	יתרת תשלומים בגינו נדחו תשלומים	מזה: סכומים בפיגור של 30 ימים או יותר ו/או סווגו כבעייתיים	יתרת תשלומים שנדחו בפועל
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
252	5	17	9	4	1
83	9	18	42	6	16
1,151	21	71	512	26	45
4,977	60	102	2,255	65	68
417	9	27	305	12	20
6,880	104	235	3,123	113	150

פעילות לווים בישראל		
עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	אנשים פרטיים - אחר	
סך הכל		

פעילות לווים בישראל		
עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	אנשים פרטיים - אחר	
סך הכל		

עם פרוץ משבר הקורונה, הבנק אמץ את ההקלות הרגולטוריות שניתנו על-ידי בנק ישראל ואפשר ללקוחותיו לדחות החזר תשלומים של הלוואות לפרק זמן של 3 עד 6 חודשים.

עיקר הבקשות נתקבלו בתחילת המשבר, בחודשים מרס-אפריל ובעיקר בהלוואות לדיור. בחודש יולי, הודיע בנק ישראל על הרחבת המתווה בו ביקש כי הבנקים יאפשרו דחייה נוספת עד סוף השנה (בקשות לדחייה ניתן להגיש עד ליום 30 באוקטובר 2020). עם תום תקופת ההקפאה הראשונה, ביום 30 ביוני 2020, חלה ירידה משמעותית, הן בהיקף תיק המשכנתאות המוקפא והן בהלוואות שאינן לדיור המוקפאות.

לצד זאת, הבנק עוקב באופן שוטף אחר הגביה בפועל וצרכי הלקוחות ומאפשר דחיה נוספת של תשלומי הלוואות, בהתאם למתווה שפורסם על ידי בנק ישראל.

בנוסף, הבנק אפשר גם ללקוחות עסקיים, אשר היו מעוניינים, לדחות את תשלומי הלוואות. עיקר הבקשות התקבלו בתחילת המשבר. במקביל, הבנק מעמיד ללקוחות העסקיים הלוואות במסגרת הקרן בערבות המדינה, המאפשרות להם להתמודד עם התמשכות המשבר והשלכותיו.

אשראי שניתן בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה

30 ביוני 2020	פעילות לווים בישראל
במיליוני ש"ח	עסקים קטנים וזעירים
910	עסקים בינוניים
224	עסקים גדולים
54	סך הכל
1,188	

עם פרוץ המשבר, הבנק חתם על הסכם עם החשב הכללי יחד עם בנקים נוספים במערכת הבנקאית, להעמדת הלוואות בערבות מדינה שמטרתן לסייע לעסקים בישראל להתמודד עם קשיי תזרים שנוצרו כתוצאה מהתפשטות נגיף הקורונה, ולצורך כך הוקמו קרנות ייעודיות בשם "הקרן לעסקים קטנים ובינוניים לנפגעי קורונה" ו"הקרן לעסקים גדולים להתמודדות עם התפשטות נגיף הקורונה".

על פי ההסכמים ניתן להעמיד הלוואות ללווים העומדים בכל התנאים הבאים:

- הלווה הינו עסק קטן או עסק בינוני או עסק גדול המאוגד בישראל

- הלווה פנה בבקשה לקבלת הלוואה כדי להתמודד עם הצרכים התזרימיים של העסק הנובעים מהתפשטות נגיף הקורונה

הלוואות ניתנו בערבות המדינה. שיעור ערבות המדינה עומד על 85% (75% בקרן לעסקים גדולים) מההלוואה בודדת ועד 15% (12% בקרן לעסקים גדולים) מהסך הכולל של כל הלוואות, שיעור הביטחונות המקסימלי מהלווה לא יעלה על 5%.

בחודש יולי אושרה בוועדת הכספים מסגרת הלוואות, במסלול חדש- סיוע לעסקים קטנים ובינוניים שנקלעו לקשיים תזרימיים ומוגדרים בסיכון גבוה. בעסקים אלו נרשמה ירידה משמעותית של כ-50% ומעלה במחזור המכירות שלהם, לעומת התקופה המקבילה. שיעור הערבות במסלול זה הינו עד 95% מהלוואה בודדת ועד 60% מסך הכולל של הלוואות.

איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

סך סיכון האשראי הבעייתי למרכיבי השונים, הכולל רכיבים חוץ מאזניים ליום 30 ביוני 2020, הסתכם ב-2,052 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,859 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 10.4%.

יחס סיכון האשראי הבעייתי לסיכון האשראי הכולל בגין הציבור בקבוצה ליום 30 ביוני 2020, עמד על 1.6%, בהשוואה ל-1.5% בסוף שנת 2019. 19.9% מסיכון האשראי הבעייתי בקבוצה משוייכים לענף התעשייה, 12.2% לענף הנדל"ן, 11.3% לענף המסחר ו-27.8% לענף הלקוחות הפרטיים, לרבות הלוואות לדיוור. יחס סיכון האשראי הבעייתי המאזני לסך האשראי לציבור עומד על 2.0%, בהשוואה ל-1.9% בסוף שנת 2019.

למידע נוסף בדבר איכות האשראי ראה באור 12.ב. (1) לדוחות הכספיים.

ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור

30 ביוני 2019				30 ביוני 2020				
סך הכל	פרטי	לדיוור	מסחרי	סך הכל	פרטי	לדיוור	מסחרי	
				במיליוני ש"ח				
84,196	19,799	24,299	40,098	87,062	20,293	26,202	40,567	סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי: ⁽¹⁾
31,602	12,134	1,811	17,657	33,054	13,110	2,260	17,684	סיכון אשראי מאזני
115,798	31,933	26,110	57,755	120,116	33,403	28,462	58,251	סיכון אשראי חוץ מאזני
								סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי:								
2,976	1,092	348	1,536	3,556	620	312	2,624	לא בעייתי
1,566	357	209	1,000	1,847	297	261	1,259	סך הכל בעייתי: ⁽²⁾
892	177	198	517	879	70	250	559	- השגחה מיוחדת ⁽³⁾
140	73	-	67	136	66	-	70	- נחות
534	107	11	416	802	161	11	630	- פגום
4,542	1,449	557	2,536	5,373	917	573	3,883	סך הכל סיכון אשראי מאזני
721	150	-	571	359	177	4	178	סיכון אשראי חוץ מאזני
5,263	1,599	557	3,107	5,732	1,094	577	4,061	סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
240	28	181	31	298	21	221	56	מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר
121,061	33,532	26,667	60,862	125,848	34,497	29,039	62,312	סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור
נכסים שאינם מבצעים								
475	81	11	383	710	130	11	569	חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות רבית

31 בדצמבר 2019								
סך הכל	פרטי	לדיוור	מסחרי	סך הכל	פרטי	לדיוור	מסחרי	
				במיליוני ש"ח				
86,853	20,411	25,037	41,405					סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי: ⁽¹⁾
31,970	12,277	2,217	17,476					סיכון אשראי מאזני
118,823	32,688	27,254	58,881					סיכון אשראי חוץ מאזני
								סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי:								
2,593	942	321	1,330					לא בעייתי
1,655	318	225	1,112					סך הכל בעייתי: ⁽²⁾
790	99	215	476					- השגחה מיוחדת ⁽³⁾
152	73	-	79					- נחות
713	146	10	557					- פגום
4,248	1,260	546	2,442					סך הכל סיכון אשראי מאזני
616	127	3	486					סיכון אשראי חוץ מאזני
4,864	1,387	549	2,928					סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
249	26	186	37					מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר
123,687	34,075	27,803	61,809					סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור
נכסים שאינם מבצעים								
650	117	10	523					חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות רבית

(1) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(2) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(3) לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

תנועה בחובות הפגומים בגין אשראי לציבור

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2019			לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2020			
מסחרי	פרטי	סך הכל	מסחרי	פרטי	סך הכל	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
461	113	574	559	158	717	יתרת חובות פגומים לתחילת התקופה
20	16	36	81	24	105	חובות שסווגו כחובות פגומים במהלך התקופה
(4)	-	(4)	-	-	-	חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום
(14)	(4)	(18)	(23)	(6)	(29)	חובות פגומים שנמחקו
(52)	(7)	(59)	(25)	(4)	(29)	חובות פגומים שנפרעו
411	118	529	592	172	764	יתרת חובות פגומים לסוף התקופה
מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש						
164	90	254	168	113	281	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת התקופה
14	15	29	18	17	35	ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה
(8)	(4)	(12)	(15)	(6)	(21)	חובות בארגון מחדש שנמחקו
(16)	(7)	(23)	(13)	(7)	(20)	חובות בארגון מחדש שנפרעו
154	94	248	158	117	275	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה
שינויים בהפרשות להפסדי אשראי בגין חובות פגומים						
140	25	165	173	39	212	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילה התקופה
21	7	28	36	5	41	גידול בהפרשות
(28)	(6)	(34)	(23)	(4)	(27)	גביות ומחיקות
133	26	159	186	40	226	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לסוף התקופה

לשנת שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019			לששת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2019			לששת החודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2020			
מסחרי	פרטי	סך הכל	מסחרי	פרטי	סך הכל	מסחרי	פרטי	סך הכל	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
367	100	467	367	100	467	553	156	709	יתרת חובות פגומים לתחילת השנה
369	104	473	176	43	219	155	48	203	חובות שסווגו כחובות פגומים במהלך התקופה
(3)	-	(3)	(4)	-	(4)	-	-	-	חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום
(77)	(14)	(91)	(39)	(8)	(47)	(53)	(11)	(64)	חובות פגומים שנמחקו
(103)	(34)	(137)	(89)	(17)	(106)	(63)	(21)	(84)	חובות פגומים שנפרעו
553	156	709	411	118	529	592	172	764	יתרת חובות פגומים לסוף התקופה
מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש									
150	83	233	150	83	233	140	108	248	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה
85	71	156	42	33	75	64	34	98	ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה
(39)	(14)	(53)	(10)	(8)	(18)	(19)	(10)	(29)	חובות בארגון מחדש שנמחקו
(56)	(32)	(88)	(28)	(14)	(42)	(27)	(15)	(42)	חובות בארגון מחדש שנפרעו
140	108	248	154	94	248	158	117	275	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה
שינויים בהפרשות להפסדי אשראי בגין חובות פגומים									
121	23	144	121	23	144	169	35	204	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילה השנה
146	27	173	58	12	70	77	17	94	גידול בהפרשות
(98)	(15)	(113)	(46)	(9)	(55)	(60)	(12)	(72)	גביות ומחיקות
169	35	204	133	26	159	186	40	226	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לסוף התקופה

מדדי סיכון

לשנה שנסתיימה ביום	לששת החודשים שנסתיימו		
	30 ביוני 2019	30 ביוני 2020	
31 בדצמבר 2019	1.08%	1.18%	שיעור חובות פגומים או בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת האשראי לציבור מזה:
	0.80%	0.85%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור
	0.28%	0.33%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת האשראי לציבור
	1.50%	1.63%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון האשראי הכולל בגין הציבור
	0.16%	0.72%	שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור*
	0.10%	0.18%	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור*
	1.05%	1.28%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
	131.2%	151.3%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום
	97.1%	108.9%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור בפיגור של 90 יום או יותר
	8.9%	14.3%	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור*

* על בסיס שנתי.

מידע נוסף על סיכונים אשראי

הבנק ממשיך לפעול לעדכון מוקדי הסיכון בתיק האשראי ולנטר את הלקוחות, אשר עלולים להיות מושפעים מהתמשכות המשבר. הבנק נוקט באמצעים למזעור סיכונים אשראי.

מניתוח האשראי לפי מגזרי פעילות וענפי משק, ניתן לראות כי הענפים שזוהו ככאלה שעשויים להיפגע משמעותית מהמשבר הינם שירותים עסקיים (הכוללים, בין היתר, סוכנויות נסיעות), בתי מלון ושירותי הארחה ואוכל, ומסחר. משקי הבית עלולים להיפגע אף הם מהמשבר, בעיקר לאור הגידול החד בשיעור מבקשי התעסוקה ואי הוודאות הכלכלית והתעסוקתית.

כ-79% מיתרת סיכון האשראי לאנשים פרטיים הינו מבעלי הכנסה חודשית מעל 10 אלפי ש"ח. שיעור האשראי שנדחה מהווה כ-8% מסך האשראי לציבור. שיעור ההלוואות לדיור שנדחו מהווה כ-19% מיתרת ההלוואות לדיור. עם תום תקופת ההקפאה הראשונה ביום 30 ביוני 2020, חלה ירידה משמעותית בהיקף האשראי המוקפא בהלוואות לדיור. לצד זאת, הבנק עוקב באופן שוטף אחר הגביה בפועל וצרכי הלקוחות ומאפשר דחיה נוספת של תשלומי ההלוואות, בהתאם להקלות הרגולטוריות ומצב הלווה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק
(במיליוני ש"ח)

30 ביוני 2020						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחר						
229	23	63	189	408	9,770	10,498
80	4	12	54	135	9,718	10,161
31	(1)	8	89	107	6,226	6,616
183	15	42	87	232	6,858	7,802
23	-	2	6	9	13,080	13,139
219	14	104	288	583	11,296	12,785
765	55	231	713	1,474	56,948	61,001
150	(1)	28	11	261	28,462	29,039
312	26	63	164	309	33,403	34,497
1,227	80	322	888	2,044	118,813	124,537
-	-	-	-	-	11,263	11,263
1,227	80	322	888	2,044	130,076	135,800
פעילות לווים בחו"ל						
2	-	-	8	8	1,303	1,311
-	-	-	-	-	4,026	4,026
2	-	-	8	8	5,329	5,337
1,229	80	322	896	2,052	135,405	141,137

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר), אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 94,120 מיליון ש"ח, 11,476 מיליון ש"ח, 45 מיליון ש"ח, 1,671 מיליון ש"ח ו-33,825 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 165 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 109 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך 3,114 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

30 ביוני 2019						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
171	4	(4)	201	431	9,299	10,130
77	(6)	(4)	54	173	9,398	9,997
21	(1)	(1)	69	87	5,602	5,846
179	25	43	123	287	7,220	7,770
23	(4)	(6)	2	14	13,343	13,392
83	12	15	73	247	11,497	12,324
554	30	43	522	1,239	56,359	59,459
121	-	2	11	208	26,110	26,666
276	32	37	108	375	31,933	33,532
951	62	82	641	1,822	114,402	119,657
-	-	-	-	-	8,572	8,572
951	62	82	641	1,822	122,974	128,229
פעילות לווים בחו"ל						
1	(23)	(23)	8	8	1,396	1,403
-	-	-	-	-	4,258	4,258
1	(23)	(23)	8	8	5,654	5,661
952	39	59	649	1,830	128,628	133,890

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר), אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 89,598 מיליון ש"ח, 10,310 מיליון ש"ח, 416 מיליון ש"ח, 938 מיליון ש"ח ו-32,628 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 265 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 105 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך 2,855 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2019						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
191	(8)	(8)	197	402	9,227	9,959
71	(19)	(24)	61	97	9,838	10,266
22	(3)	(3)	71	84	5,905	6,143
159	49	62	92	259	7,366	7,837
21	(4)	(7)	3	12	13,903	13,936
126	25	69	247	441	11,324	12,342
590	40	89	671	1,295	57,563	60,483
121	1	3	10	228	27,254	27,803
275	65	69	148	328	32,688	34,075
986	106	161	829	1,851	117,505	122,361
-	-	-	-	-	8,643	8,643
986	106	161	829	1,851	126,148	131,004
פעילות לווים בחו"ל						
1	(23)	(23)	8	8	1,318	1,326
-	-	-	-	-	4,419	4,419
1	(23)	(23)	8	8	5,737	5,745
987	83	138	837	1,859	131,885	136,749

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 92,002 מיליון ש"ח, 10,656 מיליון ש"ח, 9 מיליון ש"ח, 1,091 מיליון ש"ח ו-32,991 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 233 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 91 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך 2,718 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

ניהול סיכוני אשראי צד נגדי

חשיפת האשראי הנוכחית לצדדים נגדיים שהינם מוסדות פיננסיים זרים

רוב חשיפת האשראי של קבוצת הבנק כלפי מוסדות פיננסיים זרים הינה כלפי בנקים, כאשר מרבית החשיפה הינה כלפי המערכת הבנקאית במערב אירופה ובצפון אמריקה. החשיפה למוסדות פיננסיים אחרים זניחה.

חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

31 בדצמבר 2019			30 ביוני 2020			דירוג אשראי חיצוני ⁽⁵⁾
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
530	2	528	285	2	283	AA- עד AAA
1,450	47	1,403	2,970	34	2,936	A- עד A+
92	16	76	112	9	103	BBB- עד BBB+
41	-	41	92	-	92	B- עד BB+
2,113	65	2,048	3,459	45	3,414	סך הכל חשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	-	-	-	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾

הערות:

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו.
- (2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חבות של צד ג'.
- (4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (5) לצורך דירוג המוסדות הפיננסיים, הבנק עשה שימוש בדירוגים שנקבעו לצורך יישום הגישה הסטנדרטית של באזל. הבנק משתמש בדירוג של סוכנות S&P לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי. כאשר אין דירוג מסוכנות S&P משתמש הבנק בדירוג מסוכנויות אחרות.

הערות כלליות:

- א. חשיפות האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשה בגין הפסדי אשראי.
- ב. חשיפות האשראי אינן כוללות חשיפות למוסדות פיננסיים שיש להם ערבות מפורשת ומלאה של ממשלות ואינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים.
- ג. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה באור 10 לדוחות הכספיים. סיכון האשראי החוץ מאזני בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים שבוצעו עם מוסדות פיננסיים זרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה הסתכם ליום 30 ביוני 2020 ב-364 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 304 מיליון ש"ח).

מאז תחילת משבר הקורונה, חל גידול בחשיפות האשראי של הבנק למוסדות פיננסיים זרים, וזאת בעיקר עקב הגידול במחזורי הפעילות בניירות ערך של לקוחות הבנק וכפועל יוצא, גידול בדרישת הבטחונות המגובים בפקדונות לקוחות. מרבית החשיפה של הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים שהינם בעלי איתנות פיננסית גבוהה, אשר מרביתם בקבוצת דירוג השקעה A- ומעלה. במהלך המחצית הראשונה של השנה, לא בוצעה הורדת דירוג משמעותית בדירוג האשראי של מוסדות פיננסיים אלו.

ברבעון השני של השנה, הצטמצמו מרווחי האשראי בגין המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם יש לבנק חשיפות אשראי מהותיות, בהשוואה לרבעון הראשון של השנה, אך הם עדיין גבוהים בהשוואה לסוף שנת 2019. מרווחי האשראי גדלו מרמה של 0.3%-0.55% טרם המשבר, לרמה של 0.5%-1.5% בשיא המשבר. במהלך הרבעון השני של השנה, חלה מגמת שיפור במרווחי האשראי וליום 30 ביוני 2020, הצטמצמו המרווחים לרמות של 0.45%-1%.

התיאבון לסיכון המידתי שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק מקבל ביטוי בהתפלגות חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים אשר מרביתה הינה מול מוסדות המדורגים בדירוגים גבוהים.

עיקר חשיפת האשראי הנוכחית של הקבוצה (94%) מיוחסת למוסדות פיננסיים זרים מובילים במדינות OECD, המדורגים בקבוצות הדירוג AAA עד A- כאשר 8% מסך החשיפה מדורג בטווח שבין AAA עד AA-.

סיכון האשראי המאזני של הקבוצה למוסדות פיננסיים זרים כולל השקעה של כ-192 מיליון ש"ח באגרות חוב במט"ח. תיק אגרות החוב, הכלול בחשיפה למוסדות פיננסיים זרים, מפוזר וכולו בדירוג השקעה (Investment Grade) מזה כ-79% מדורגות בדירוג A- ומעלה. משך החיים הממוצע של התיק עומד על כ-3 שנים.

בנוסף, כולל סיכון האשראי המאזני פקדונות שהופקדו בבנקים זרים בהיקף של כ-2.5 מיליארד ש"ח, בעיקר לתקופה קצרה של יום עד שבוע.

ליום 30 ביוני 2020, אין מדינה בה קיימת לקבוצת הבנק חשיפת אשראי העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, שהסתכם ב-1,751 מיליון ש"ח (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בדבר רכיבי ההון).

חשיפה למדינות זרות

החשיפה המאזנית למדינות זרות כוללת פקדונות, אגרות חוב, אשראי לציבור ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים. החשיפה החוץ מאזנית כוללת ערבויות, סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומסגרות לא מנוצלות.

חשיפות עיקריות למדינות זרות*⁽¹⁾ (במיליוני ש"ח)

30 ביוני 2020			
חשיפה			
סך הכל	חוץ מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾	מאזנית ⁽²⁾	
2,980	54	2,926	ארצות הברית
1,549	221	1,328	בריטניה
1,643	244	1,399	מדינות אחרות
6,172	519	5,653	סך כל החשיפות למדינות זרות
19	6	13	מזה: סך החשיפות למדינות ה-PiGS (פורטוגל, איטליה, יוון וספרד)
215	43	172	מזה: סך החשיפות למדינות LDC
4	1	3	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות

31 בדצמבר 2019			
חשיפה			
סך הכל	חוץ מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾	מאזנית ⁽²⁾	
3,669	68	3,601	ארצות הברית
3,119	408	2,711	מדינות אחרות
6,788	476	6,312	סך כל החשיפות למדינות זרות
22	4	18	מזה: סך החשיפות למדינות ה-PiGS (פורטוגל, איטליה, יוון וספרד)
187	47	140	מזה: סך החשיפות למדינות LDC
6	2	4	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות

* כולל מדינות שהחשיפה אליהן עולה על 1% מסך הנכסים של הבנק על בסיס מאוחד או על 20% מההון לפי הנמוך.

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

סיכונים בתיק הלוואות לדיר

מדיניות האשראי של הקבוצה בתחום המשכנתאות

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית המאושרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. כחלק ממדיניות זו, הבנק עוקב באופן שוטף אחר התפתחויות בתיק המשכנתאות ונוקט במגוון אמצעים לשם ניהול הסיכונים בו. הסיכונים נבחים בהתאם למדיניות שנקבעה לגבי תיאבון הסיכון בתחום המשכנתאות, הן ברמת העסקה הבודדת והן ברמה של כלל תיק המשכנתאות של הקבוצה. הבנק מנהל את הסיכונים, בין השאר, על-ידי השתת מגבלות בפרמטרים שונים, כגון שיעור המימון (LTV), שיעור ההחזר מההכנסה, שיעור הלוואות ברבית משתנה, שיעור הלוואות הניתנות לתקופות ארוכות (מעל 25 שנה) ועוד. בעת מתן משכנתא, הבנק בוחן את ההסתברות לכשל על-ידי שימוש במודל סטטיסטי וגם בוחן את יכולת ההחזר של הלקוח בתרחישים אפשריים של שינויי רבית. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב, תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ולשיעור המימון. הבנק מבצע בקרה חודשית אחר התפתחות מאפייני הסיכון בתיק המשכנתאות, בהתאם למגבלות על פי פרמטרים במדיניות האשראי. בנוסף נעשה מעקב אחר השתנות היקף החוב הבעייתי בתיק המשכנתאות ואחר שיעור הפיגורים בו והשוואת הנתונים לאלו של כלל המערכת הבנקאית.

היקף הלוואות לדיר

שינוי	לששת החודשים שנתיימו ביום 30 ביוני		
	2019	2020	
ב-1%		במיליוני ש"ח	
32.3	2,038	2,696	ביצועי אשראי לדיר
(7.1)	14	13	הלוואות מכספי הבנק
60.0	5	8	הלוואות מכספי האוצר
32.1	2,057	2,717	מענקים מכספי האוצר
178.8	146	407	סך הכל הלוואות חדשות
41.8	2,203	3,124	הלוואות שמוחזרו מכספי הבנק
			סך הכל ביצועים

שינוי	ליום 30 ביוני		
	2019	2020	
ב-1%		במיליוני ש"ח	
7.2	24,996	26,788	יתרת האשראי לדיר, נטו
(14.1)	348	299	הלוואות מכספי הבנק
40.7	27	38	הלוואות מכספי האוצר*
6.9	25,371	27,125	מענקים מכספי האוצר*
			סך הכל יתרה

* סכום זה אינו נכלל ביתרות המאזניות.

שיעור המימון

אחד הפרמטרים המרכזיים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדיר הינו שיעור המימון (Loan To Value), המחושב על פי הוראת הפיקוח על הבנקים מספר 876 - דוח על הלוואות לדיר והינו היחס בין סכום האשראי לבין שווי הנכסים המשמשים לביטחון במועד אישור הלוואה. יצוין כי עליית שווי נכס כשלעצמה אינה מהווה אירוע לחישוב מחדש של LTV ואילו בעת מתן אשראי נוסף בביטחון אותו נכס ניתן לחשב LTV, בהתייחס לשמאות עדכנית.

תיק הלוואות לדיר ממקורות הבנק ליום 30 ביוני 2020 כולל כ-69% אשראי שניתן עם שיעור מימון עד 60%, בהשוואה לכ-71% ב-30 ביוני 2019.

כ-94% מסך האשראי ניתן בשיעור מימון של עד 75%, בהשוואה לכ-95% ב-30 ביוני 2019.

ביצועי הלוואות לדיר ממקורות הבנק במחצית הראשונה של שנת 2020 כוללים כ-69% אשראי שניתן עם שיעור מימון של עד 60%, בהשוואה לכ-71% בתקופה המקבילה אשתקד. כל הביצועים ניתנו בשיעור מימון של עד 75%, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. בחישוב היחס לא נכללו הלוואות ללא ביטחון נכס.

שיעור החזר מהכנסה

פרמטר מרכזי נוסף המשמש את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור החזר מהכנסת הלווה. יחס זה מאפשר לבנק להעריך את יכולתו של לווה לעמוד בהחזרי הלוואה השוטפים כסדרם מתוך הכנסתו הקבועה כפי שהיתה במועד מתן הלוואה. תיק הלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 ביוני 2020 כולל כ-89% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בהשוואה לכ-88% ב-30 ביוני 2019. כ-98% מהאשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בהשוואה לכ-97% ב-30 ביוני 2019. ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק במחצית הראשונה של שנת 2020 כוללים כ-93% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בהשוואה לכ-92% בתקופה המקבילה אשתקד. כל האשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. בחישוב היחס לא נכללו הלוואות בולט ובלון.

הלוואות ברבית משתנה

תיק הלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 ביוני 2020 כולל שיעור של 60% אשראי שניתן ברבית משתנה ומסתכם לסך של 16,293 מיליון ש"ח. ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק במחצית הראשונה של שנת 2020 כוללים סך של 905 מיליון ש"ח ברבית משתנה עד חמש שנים, המהווים 34% מסך הביצועים וסך של 570 מיליון ש"ח ברבית משתנה כל חמש שנים ומעלה, המהווים 21% מסך הביצועים.

הלוואות ארוכות טווח

תיק הלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 ביוני 2020 כולל כ-83% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 25 שנה ומסתכם לסך של 22,395 מיליון ש"ח. ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק במחצית הראשונה של שנת 2020 כוללים כ-70% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 25 שנה ומסתכמים לסך של 1,893 מיליון ש"ח.

להלן נתונים על התפתחות תיק הלוואות לדיור בבנק לפי מגזרי הצמדה (ללא אשראי מכספי אוצר ולאחר ניכוי הפרשה להפסדי אשראי):

בביטחון דירת מגורים		למטרת מגורים										סך הכל	
		מגזר צמוד מט"ח		מגזר צמוד מדד		מגזר לא צמוד		מגזר צמוד		מגזר לא צמוד			
סך הכל	סך הכל	סך הכל	רביית משתנה	רביית משתנה	רביית קבועה	רביית משתנה	רביית משתנה	רביית קבועה	רביית משתנה	רביית קבועה	רביית משתנה	רביית קבועה	סך הכל
יתרה	יתרה	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	יתרה
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
26,788	850	25,938	0.1	16	16.7	4,339	12.7	3,290	43.4	11,264	27.1	7,029	30.6.20
25,692	853	24,839	0.1	20	17.0	4,215	13.1	3,246	43.7	10,869	26.1	6,489	31.12.19

להלן נתונים על התפתחות המשכנתאות בבנק (ללא אשראי מכספי אוצר):

שנת 2015	שנת 2016	שנת 2017	שנת 2019	ששה חודשים 2019	ששה חודשים 2020	
4,337	3,756	4,149	4,374	2,038	2,696	ביצועי הלוואות לדיור (במיליוני ש"ח)
(9.6%)	(13.4%)	10.5%	5.4%	(0.3%)	32.3%	שיעור השינוי בביצועי הלוואות לדיור ביחס לתקופה מקבילה
0.01%	(0.01%)	-	0.01%	0.01%	0.21%	שיעור הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק
0.55%	0.51%	0.50%	0.49%	0.50%	0.57%	שיעור הפרשה המצטברת להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק

השפעת התפשטות נגיף הקורונה על אשראי לדיור

בחודש מרס, החל הבנק, בתהליך מול לווים שנכנסו לקשיים בעקבות משבר הקורונה, להקפיא את החזר התשלום החודשי של הלוואות לדיור. התהליך כלל דחייה של תשלומי הלוואות לדיור, לתקופה של עד שישה חודשים בהיקף של 102 מיליון ש"ח, נכון ליום 30 ביוני 2020 וזאת בהתאם לאמור בבאור 2.ג.1 לדוחות הכספיים. במתווה המורחב שגובש עם בנק ישראל - תקופת הדחייה להלוואות לדיור תהיה באופן הבא: לקוחות שדחו את תשלומי הלוואות לדיור לתקופה של עד ששה חודשים, יוכלו לקבל דחייה נוספת עד לתאריך 31 בדצמבר 2020. לקוחות שטרם דחו את תשלומי הלוואות לדיור ומעוניינים בדחייתם, יוכלו לקבל דחייה של עד ששה חודשים. יש להגיש את הבקשה עד ליום 30 באוקטובר 2020. בנוסף, פרסם בנק ישראל הקלות רגולטוריות הקשורות להוראות נב"ת 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור". בהתאם להקלות, הבנק רשאי לאשר הלוואה לדיור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין, עד לשיעור מימון של 70%, לעומת 50% כפי שקיים היום, בכפוף להצהרת הלווה, כי הלוואה אינה מיועדת למטרת רכישת דירה להשקעה. כמו כן, הבנק רשאי להסתמך על הכנסות הלווה, בשלושת החודשים שקדמו ליציאתו לחל"ת או לירידה למשרה חלקית בשל משבר הקורונה, בהתקיים תנאים מסוימים.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדירור וללא נגזרים)

כללי

בשנים האחרונות ועד לפרוץ משבר הקורונה, הצריכה הפרטית היתה במגמת צמיחה וכפועל יוצא גם היקף האשראי לאנשים פרטיים. הבנקים בקבוצה מעמידים אשראי צרכני למגוון משקי הבית המורכב בעיקר מלקוחות שכירים, חלקם במערכת החינוך ובמערכת הביטחון. מדיניות האשראי לאנשים פרטיים משקפת את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון שברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל.

המדיניות מתבססת על מערכת פנימית לדירוג סיכון האשראי לאנשים פרטיים על פי מודלים סטטיסטיים המתעדכנים באופן שוטף וכן על ידי כללים עסקיים ועקרונות למתן אשראי, בהתאם לבחינת כושר החזר של הלקוח ברמה פרטנית וכן על ניתוח והערכה של מכלול פרמטרים נוספים, להם השלכה על איתנותו הפיננסית של הלווה.

תפיסה זו משקפת היטב במדיניות האשראי של הבנק באמצעות מגבלות כמותיות ואיכותיות למתן אשראי ברמת הלקוח הבודד וברמת הבנק, וכן בתהליכי בקרה ובתהליכי עבודה מובנים, בקווי הבקרה השונים.

מודלים של דירוג סיכונים אשראי משמשים את הבנקים בקבוצה הן בתהליך החיתום של האשראי בסניפים והן להעמדת אשראי ישיר באמצעות האינטרנט, האפליקציה והבינלאומי קול. המלצות האשראי הנגזרות מהמודלים הסטטיסטיים, יחד עם נהלי הבנק הנסמכים על מדיניות האשראי של הבנק והמגבלות האיכותיות והכמותיות הכלולות בה, מגלמים את תיאבון הסיכון המידתי של הקבוצה בתחום האשראי הצרכני.

באשראי קמעונאי, מתמקד הבנק באשראי המאופיין ברמת פיזור גבוהה וברמת סיכון נמוכה. בהתייחס לעובדה שחברת הבת מסד עוסקת אף היא בתחום האשראי, הבנק פועל בראיה קבוצתית ליישם מתכונת עבודה סדורה וקבוצתית המגדירה, בין היתר, מתכונת מיקוד עסקי לכל סוג אוכלוסייה בקבוצה. אוכלוסיית היעד הינה בעיקר אוכלוסייה בעלת מקורות הכנסה יציבים, הזקוקה למימון בתחום הצרכני, והינה בעלת כושר החזר של האשראי, בין היתר, אוכלוסיות ייעודיות בעלות קשר משותף בחתך ארצי (כגון מורים, עובדי משרד הביטחון וכו') בעלי יכולת החזר או כנגד ביטחונות הניתנים למימוש.

הלוואות לאוכלוסיית המורים הינן הלוואות המשולמות בעיקר באמצעות ניכוי ישיר מהשכר. מרבית הלקוחות במגזר משקי הבית בסניפי אוצר החייל הינם שכירים וחלק ניכר מהם עובדים לשעבר במערכת הביטחון. חלק מההלוואות לעובדי משרד הביטחון הניתנות במסגרת מכרזים שונים, משקפות הייון זכויות לתקופות ביניים ומאופיינות בסכומים גדולים יחסית ולתקופות ארוכות. בנוסף, במסגרת תנאי המכרז נקבעה אחריותו של משרד הביטחון לתשלום במצב כשלי אשראי ובכך פוחת סיכון האשראי הניתן לעובדי משרד הביטחון במסגרת זו, למינימום. החזרי הלוואות אלה והלוואות נוספות לאוכלוסיית מערכת הביטחון וכן הלוואות הניתנות במסגרת הסכמים מפעילים מנוכים מן השכר ישירות. כ-79% מיתרת סיכון האשראי לאנשים פרטיים הינם בגין לקוחות בעלי הכנסה קבועה בחשבון בסכום העולה על 10 אלפי ש"ח.

השפעת התפשטות הקורונה על האשראי לאנשים פרטיים

אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בעולם ובישראל הביאו ליצירת משבר כלכלי חריג בגודלו שבא לידי ביטוי, בין היתר, בעליה חדה בשיעורי האבטלה לרבות עובדים שהוצאו לחל"ת. בשל כך, צפויה עליה בסיכון האשראי לאנשים פרטיים. לאור התמשכות המשבר, טרם ניתן לאמוד את עוצמת הפגיעה באשראי לאנשים פרטיים של הבנק. במשך כל התקופה, הבנק מקפיד על ניתוח כושר החזר של הלקוח. יחד עם זאת, כחלק ממאמצי הבנק לנהוג ברגישות ולהתחשב בצרכי הלקוח בתקופה זו, אימץ הבנק את המתווה שהוצע על ידי בנק ישראל וביצע דחיית תשלומים ללקוחות פרטיים לתקופה של עד 6 חודשים.

לא חל שינוי מהותי בסיכון האשראי הבעייתי של משקי הבית.

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	30 ביולי	31 בדצמבר	30 ביולי	2020	
2019	2019	2019	2019	2020	
	ב-%			במיליוני ש"ח	
(12.7)	(8.3)	5,448	5,190	4,758	יתרות עו"ש ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
2.0	2.9	16,221	16,079	16,538	הלוואות אחרות
(1.7)	0.1	21,669	21,269	21,296	סך כל סיכון האשראי המאזני
7.0	8.9	4,273	4,200	4,574	מסגרות עו"ש לא מנוצלות
7.5	9.0	6,851	6,758	7,368	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
(1.9)	(3.6)	1,265	1,287	1,241	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
6.4	7.7	12,389	12,245	13,183	סך כל סיכון האשראי החוץ מאזני
1.2	2.9	34,058	33,514	34,479	סך כל סיכון האשראי הכולל
0.7	1.7	20,655	20,440	20,791	ממוצע היקף האשראי המאזני, כולל משיכת יתר בעו"ש, יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי והלוואות

להלן התפלגות סיכון האשראי הבעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	30 ביוני	31 בדצמבר	30 ביוני	30 ביוני	
2019	2019	2019	2019	2020	
	ב-%			במיליוני ש"ח	
10.8	51.9	148	108	164	סיכון אשראי פגום
(19.4)	(45.7)	180	267	145	סיכון אשראי בעייתי לא פגום
1.3	3.1	33,730	33,139	34,176	סיכון אשראי לא בעייתי
1.3	2.9	34,058	33,514	34,485	סך כל סיכון האשראי
(19.2)	(30.0)	26	30	21	מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר
8.3	24.5	108	94	117	יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
		0.32%	0.35%	0.59%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור*

* על בסיס שנתי.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל לפי התפלגות ההכנסה הקבועה בחשבון

30 ביוני 2020				
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	הכנסה קבועה בחשבון*
				באלפי ש"ח
209	440	40	400	ללא הכנסה קבועה
2,428	4,291	464	3,827	עד 10
3,691	6,379	1,368	5,011	מ-10 עד 20
6,855	10,186	4,541	5,645	מעל 20
13,183	21,296	6,413	14,883	סך הכל

30 ביוני 2019				
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	הכנסה קבועה בחשבון*
				באלפי ש"ח
195	427	38	389	ללא הכנסה קבועה
2,355	4,546	469	4,077	עד 10
3,369	6,284	1,275	5,009	מ-10 עד 20
6,326	10,012	4,058	5,954	מעל 20
12,245	21,269	5,840	15,429	סך הכל

31 בדצמבר 2019				
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	הכנסה קבועה בחשבון*
				באלפי ש"ח
206	428	35	393	ללא הכנסה קבועה
2,333	4,420	456	3,964	עד 10
3,404	6,408	1,296	5,112	מ-10 עד 20
6,446	10,413	4,153	6,260	מעל 20
12,389	21,669	5,940	15,729	סך הכל

* הכנסה קבועה לחשבון, כהגדרתה בהוראת הדיווח לפיקוח 836 (הכוללת משכורת בפועל בחישוב ממוצע של 12 חודשים אחרונים, סך קצבאות, הפקדות מזומן והפקדות שיקים).

** תיק הנכסים הפיננסיים המקושר לחשבון, כגון: פקדונות כספיים (לרבות יתרות עו"ש), תיקי נירות ערך ונכסים כספיים אחרים.

התפלגות לפי התקופה הממוצעת שנותרה לפירעון (לפי המועד הסופי לפירעון ההלוואה)

סיכון אשראי מאזני			תקופה לפירעון
31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2019	30 ביוני 2020	
			עד שנה
6,012	5,748	5,304	משנה ועד שלוש שנים
3,019	3,003	2,987	משלוש שנים ועד חמש שנים
4,822	4,757	4,860	מחמש שנים ועד שבע שנים
2,730	2,773	2,749	מעל שבע שנים
5,086	4,988	5,396	סך הכל
21,669	21,269	21,296	

התפלגות לפי גודל האשראי של הלווה*

31 בדצמבר 2019			30 ביוני 2019			30 ביוני 2020			תחום אשראי ללווה
סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
									באלפי ש"ח
908	631	277	868	606	262	902	645	257	עד 10
1,219	816	403	1,159	770	389	1,229	853	376	מ-10 עד 20
3,010	1,874	1,136	2,841	1,744	1,097	3,056	1,989	1,067	מ-20 עד 40
6,204	3,150	3,054	5,974	2,977	2,997	6,211	3,362	2,849	מ-40 עד 80
8,998	3,125	5,873	8,747	2,955	5,792	8,992	3,342	5,650	מ-80 עד 150
8,869	2,141	6,728	8,756	2,091	6,665	8,895	2,259	6,636	מ-150 עד 300
4,850	652	4,198	5,169	1,102	4,067	5,194	733	4,461	מעל 300
34,058	12,389	21,669	33,514	12,245	21,269	34,479	13,183	21,296	סך הכל

* הגדרת לווה - בהתאם להגדרות הוראת ניהול בנקאי תקין 313.
** סיכון אשראי כולל - למעט חבות בגין נגזרים ולמעט הלוואות דיר.

התפלגות לפי סוג ומידת החשיפה לגידול משמעותי בתשלומים

31 בדצמבר 2019	30 ביוני 2019	30 ביוני 2020	סוג האשראי
סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי מאזני	
			עו"ש
			כרטיסי אשראי
			אשראי ברבית משתנה
			אשראי ברבית קבועה
			סך הכל
1,775	1,801	1,526	
3,673	3,389	3,232	
15,581	*15,458	15,922	
640	*621	616	
21,669	21,269	21,296	

* סווג מחדש.

בטחונות

31 בדצמבר 2019			30 ביוני 2019			30 ביוני 2020			סך אשראי המגובה בטחונות*
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
									במיליוני ש"ח
5,232	1,125	4,107	5,311	1,138	4,173	4,894	913	3,981	
									במיליוני ש"ח
4,311	877	3,434	4,359	902	3,457	4,457	886	3,571	בטחונות לא נזילים
921	248	673	952	236	716	437	27	410	בטחונות נזילים

*מזה:

תיאור הפעילות

א. חיתום האשראי ללקוחות פרטיים

חיתום האשראי הצרכני מבוצע בהתחשב בפרמטרים אישיים של הלקוח ומשקף נכונות מידתית לנטילת סיכוני אשראי. תפיסה זו משתקפת היטב במגבלות כמותיות ואיכותיות, וכן באמצעות מגוון רחב של תהליכי עבודה מובנים ותהליכי בקרה הדוקים בקווי הבקרה השונים. הבנקים בקבוצה מציעים אשראי ללקוחותיהם על בסיס ניטור מאפייני הסיכון של הלקוח ואיתור צרכיו. בתהליך החיתום נבחנים מספר קריטריונים אשר מהווים כלי תומך החלטה, בין היתר, אינפורמציה כללית על הלקוח (זהותו, חוסנו הפיננסי, התנהלותו בחשבון וכל מידע נוסף, בין היתר, מתוך מאגר נתוני האשראי של בנק ישראל, אשר בידו לסייע בתהליך החיתום), מטרת האשראי, פעילות הלקוח בבנק בהקשר לתמחור העסקה, כושר החזר, תמהיל האשראי הכולל בחשבון והתאמתו לצרכי הלקוח. תהליך זה מושתת על ערכי הוגנות ושקיפות כלפי הלקוח.

ב. אופן פיקוח ומעקב על מאפייני הסיכון

הבנקים בקבוצה בעלי התמחות ומיומנות גבוהה בתחום אשראי קמעונאי מתוקף ניסיונם רב השנים באשראי למשקי הבית. הקבוצה מכשירה את עובדיה ברמת מיומנות מקצועית גבוהה בתחום האשראי ובעלת מערכות ממוחשבות תומכות החלטה, בקרה ומעקב לאיתור מוקדם של לווים בפיגור או בעלי מאפיינים של תסמינים שליליים. הקבוצה מגדרת את עצמה בנטילת סיכוני אשראי, בין היתר, באמצעות פיזור הסיכון בין הלקוחות. ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בבנק באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת. הבקרות בנושא האשראי הצרכני מבוצעות באמצעות שלושת קווי ההגנה. במסגרת הבקרות המבוצעות על ידי הקו הראשון: מעקב אחר חריגה ממסגרת עו"ש וחח"ד, בדיקת אשראי בפיגור ובקרה אחר התפתחות האשראי הצרכני הבעייתי בסניפים. בקו השני קיימות מגוון בקורות, כאשר עיקרן נועדו לבחון את ההתנהלות הפיננסית בחשבונות ולאחר סימנים להתדרדרות במצב החוב. סימני התדרדרות יכולים לנבוע מירידה במחזורי פעילות, חריגות ממסגרות מאושרות וכדומה. בנוסף, הבנק משתמש במערכות ממוכנות תומכות כגון מערכת לאיתור וטיפול בחובות בעלי סממנים בעייתיים ומערכת סטטיסטית לניבוי כשל אשראי. הקו השלישי, מערך הביקורת הפנימית, אחראי לביצוע ביקורת בלתי תלויה על ניהול הסיכון, מסגרת העבודה והבקורות לניטור סיכוני אשראי צרכני, לרבות פעילות קווי ההגנה הראשון והשני לניטור סיכון זה.

סיכונים בענף הבינוי והנדל"ן

על רקע הסיכון בו פועלת המערכת הבנקאית הישראלית בתחום האשראי לבינוי ונדל"ן וכן על רקע השינויים וההתפתחויות בשוק האשראי למגורים, הוראות המפקח על הבנקים, והתקנות הממשלתיות, נוקט הבנק במדיניות אשראי מידתית וזהירה המאושרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. מידתיות וזהירות אלה באות לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, בחינת כשלים זהירה בליווי פרויקטים לבניה, ובחינת שיעור ההון העצמי והמכירות המוקדמות, וזאת על מנת לצמצם ככל הניתן את הסיכונים. כמו כן, אימץ הבנק מדיניות פרטנית ביחס לתחומי הפעילות השונים בתחום הנדל"ן והבינוי, ובהם ליווי בניה למגורים, ליווי בניה במסגרת תכנית מחיר למשתכן, ליווי בניה ביעוד למניב, וכן אשראי לנדל"ן מניב ביעוד למשרדים, מסחר ותעשייה. הבנק מעניק אשראי לקבוצות רכישה ומתמקד בקבוצות הבונות באזורי ביקוש ובקבוצות בהן המארגן הינו בעל ניסיון מוכח בתחום. מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, מקיים הבנק דיון תקופתי בכל תיקי האשראי, ובוחן את מצב הפרויקטים וכן את רמת הסיכון בכל פרויקט על בסיס חודשי ומצמצם חשיפות בהתאם. הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש.

הפרמטרים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לנדל"ן הינם בעיקר שיעור המימון (Loan To Value), יחס בין סכום האשראי לבין שווי הנכסים המשמשים לביטחון במועד אישור ההלוואה על פי הערכת שווי עדכנית וקיום מקורות יציבים לפרעון האשראי. בחינת הסיכונים בתיק הבינוי מבוצעת על בסיס חודשי ועל פי דוחות ביצוע המתקבלים מאת המפקח על הפרויקט, כאשר הסיכונים הנבחנים הם הן ברמת סיכון השוק והן ברמת סיכון הביצוע.

להלן נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל:

31 בדצמבר	30 ביוני		
	2019	2020	
			במיליוני ש"ח
			סיכון אשראי כולל⁽¹⁾
			נדל"ן שבנייתו לא הושלמה
2,123	2,109	2,280	מזה: קרקע גולמית
4,467	4,326	4,377	נדל"ן בתהליכי בניה
4,255	4,314	4,730	נדל"ן שבנייתו הושלמה
5,564	5,094	5,390	אחר ⁽²⁾
16,409	15,843	16,777	סך הכל

- (1) מזה: אשראי המובטח בנדל"ן למגורים בסך של 5,263 מיליון ש"ח, אשראי המובטח בנדל"ן לתעשייה בסך של 773 מיליון ש"ח ואשראי המובטח בנדל"ן למסחר בסך של 5,351 מיליון ש"ח (30.6.19 - 5,145 מיליון ש"ח, 545 מיליון ש"ח ו-5,059 מיליון ש"ח, בהתאמה, 31.12.19 - 5,107 מיליון ש"ח, 634 מיליון ש"ח ו-5,104 מיליון ש"ח, בהתאמה).
- (2) כולל אשראי ללווים בענף הבינוי והנדל"ן בישראל, להם בטחון שאינו נדל"ן, או לווים ששווי הנכס שלהם למימוש מהיר מבטיח פחות מ-50% מסך סיכון האשראי של הלווה.

מימון ממונף - Leveraged Finance

מימון ממונף מוגדר כאשראי למימון עסקאות הוניות בתאגידיים (כמוגדר בהוראת בנק ישראל מספר 323) אשר עונה על תבחינים מסויימים, ואשראי הניתן ללווים המאופיינים ברמות מינוף פיננסי גבוהות. התבחינים שעל פיהם הבנק מגדיר אשראי כמימון ממונף נקבעו באופן שמרני. מידע נוסף ניתן למצוא בדוחות הכספיים לשנת 2019. ליום 30 ביוני 2020, סך יתרות האשראי המצרפיות (אשראי מאזני וחוז' מאזני, בניכוי הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות מותרים בניכוי) הנחשבות כמימון ממונף הסתכם ב-496 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-697 מיליון ש"ח ביום 30 ביוני 2019 ו-587 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019.

סיכון שוק

סיכון שוק (סיכון פינגסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פינגסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. ובכללם סיכון רבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות וסיכון תנודתיות.

המתודולוגיה לאמידת החשיפה לסיכונים השוק

הבנק עושה שימוש במספר כלים ומודלים מקובלים לצורך ניהול החשיפה לסיכונים השוק, באמצעים הכוללים גם את הערך בסיכון (VAR) וגם הפעלת תרחישי קיצון Stress Tests, כלי ניהול ובקרת חשיפות רבית כגון: מח"מ, שווי הוגן ומבחני רגישות לשינויים בעקום הרבית.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

התפרצות נגיף הקורונה, גרמה לתנודתיות רבה בגורמי הסיכון בשווקים הפינגסיים, לרבות בשערי המניות בבורסות בעולם, מחירי אגרות חוב, מרווחי בסיס הרבית ושערי חליפין. התנודתיות בגורמי הסיכון לעיל ברבעון השני של השנה, הביאה לעלייה בשווי הנכסים הסחירים של הבנק (בהשוואה לירידה ברבעון הראשון). במהלך הרבעון וכתגובה להשפעות התפרצות הנגיף, המשיכו בנקים מרכזיים בארץ ובעולם להפעיל כלים להגברת הנזילות בשווקים.

סיכון רבית

סיכון הרבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הרבית, המשפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשיריו חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (ובמקרים מסוימים התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הרבית. צורותיו העיקריות של סיכון הרבית שאליו נחשף הבנק כוללות: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס וסיכון אופציונליות.

סיכון הרבית, לכלל התיק, הינו אחד הסיכונים הדומיננטיים להם חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק מנהל את סיכונים הרבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הרבית (הוראה 333), בדגש על סיכון הרבית בתיק הבנקאי. נקבעה מדיניות בנושא ניהול סיכון הרבית בהתאם להוראות.

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים ברבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפינגסיים

להלן מידע על נכסים והתחייבויות החשופים לשינויים ברבית על פי שוויים ההוגן, כולל ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעור הרבית על שוויים ההוגן של המכשירים הפינגסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

להלן פריטים על השפעת שינויים ברבית על השווי ההוגן של עודף הנכסים במגזר:

1. שווי הוגן של המכשירים הפינגסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים (לפני השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הרבית):

31 בדצמבר 2019			30 ביוני 2019			30 ביוני 2020			שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾ מזה: תיק בנקאי
סך הכל	מט"ח	שקל	סך הכל	מט"ח	שקל	סך הכל	מט"ח	שקל	
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
7,664	84	7,580	7,458	(80)	7,538	7,624	(68)	7,692	
7,626	(122)	7,748	7,319	(277)	7,596	7,543	(100)	7,643	

2. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על השווי ההוגן נטו מותאם⁽¹⁾ של הבנק וחברות מאוחדות שלו:

31 בדצמבר 2019			30 ביוני 2019			30 ביוני 2020			
סך הכל	מט"ח	שקל ⁽⁵⁾	סך הכל	מט"ח	שקל ⁽⁵⁾	סך הכל	מט"ח	שקל ⁽⁵⁾	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
(102)	(35)	(67)	(95)	(30)	(65)	(39)	(14)	(25)	שינויים מקבילים
(78)	(20)	(58)	(90)	(18)	(72)	(25)	(10)	(15)	עלייה במקביל של 1%
172	26	146	162	16	146	80	3	77	מזה: תיק בנקאי
152	14	138	158	9	149	70	3	67	ירידה במקביל של 1%
									מזה: תיק בנקאי
(189)	(2)	(187)	(185)	(5)	(180)	(179)	(8)	(171)	שינויים לא מקבילים
178	(16)	194	162	(14)	176	211	(7)	218	התללה ⁽²⁾
112	(30)	142	100	(23)	123	165	(13)	178	השטחה ⁽³⁾
(27)	14	(41)	(50)	4	(54)	(64)	(2)	(62)	עליית רבית בטווח הקצר
									ירידת רבית בטווח הקצר

בתבולה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הרבית בכל מגזרי ההצמדה.

3. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על הכנסות רבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מרבית⁽⁶⁾

31 בדצמבר 2019			30 ביוני 2019			30 ביוני 2020			
סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון שאינן מרבית	הכנסות רבית, נטו	סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון שאינן מרבית	הכנסות רבית, נטו	סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון שאינן מרבית	הכנסות רבית, נטו	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
310	6	304	306	11	295	396	5	391	שינויים מקבילים
304	-	304	294	-	294	391	-	391	עלייה במקביל של 1%
(589)	(6)	(583)	(570)	(11)	(559)	(677)	(5)	(672)	מזה: תיק בנקאי
(583)	-	(583)	(559)	-	(559)	(672)	-	(672)	ירידה במקביל של 1%
									מזה: תיק בנקאי

- (1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה (עו"ש). פירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 14א' לדוחות הכספיים.
- (2) התללה - ירידה ברבית בטווח הקצר ועלייה ברבית בטווח הארוך.
- (3) השטחה - עלייה ברבית בטווח הקצר וירידה ברבית בטווח הארוך.
- (4) לאחר השפעות מקוזזות.
- (5) בתרחישי ירידת רבית במגזר צמוד נלקחת בחישוב סביבת רבית שלילית.
- (6) בתרחישי ירידת רבית המשקפים רבית שלילית, חושבה השפעת התרחיש על ההכנסות נטו מרבית, בהתאם להנחות שונות.
- (7) עדכון מודל סטטיסטי לחיזוי יתרות בגין פקדונות לפי דרישה (עו"ש) הביא לגידול השווי ההוגן בסך של 66 מיליון ש"ח.

גילוי על היערכות להפסקת השימוש בליבור

ביום 13 בפברואר 2020, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "גילוי על היערכות להפסקת השימוש בליבור" וזאת על רקע הנחיות הגילוי של ה-SEC בדבר הפסקת שימוש בליבור (LIBOR), המבהירות בין היתר את הגילוי הנדרש בנושא. הנחיות הגילוי כאמור פורסמו על רקע הסיכון לחוסר ודאות בנוגע לאופן הפרשנות של חוזים הצמודים לליבור, במצב שבו החל משנת 2021 לא יפורסם יותר ליבור, או שיקבע כי הליבור אינו מייצג יותר את שיעורי הרבית הרלוונטיים.

בהתאם לפרסום של הרשות להתנהלות פיננסית בבריטניה (FCA) מחודש יולי 2017, צפויה המערכת הפיננסית העולמית להפסיק את השימוש בליבור באופן הדרגתי עד סוף שנת 2021. בהמשך להחלטה זו, הוקמו צוותי עבודה שונים ברחבי העולם לצורך קביעת מדדי רבית חלופיים לריביות הליבור עבור כל אחד מחמשת המטבעות הבאים: דולר ארה"ב, לירה שטרלינג, אירו, פרנק שוויצרי ויין יפני. החלופות שנבחרות על ידי צוותי העבודה כוללות בין היתר את ריביות ה-SOFR (Secured Overnight Financing Rate); ה-SONIA (Sterling Overnight Index Average); ה-Euro Short-Term Rate (Term Rate); ה-SARON (Swiss Average Rate Overnight); ה-TONA (Tokyo Overnight Average Rate).

להפסקת השימוש בליבור ומעבר למדדי רבית חלופיים צפויות להיות השלכות רחבות על הבנק כגון השלכות כלכליות, תפעוליות וחשבונאיות. לעניין זה, בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, הובהר כי על רקע הסיכון לחוסר ודאות בנוגע לפרשנות של חוזים הצמודים לליבור, הבנק נדרש לכלול גילוי בדבר היערכות להפסקת השימוש בליבור החל מהדוחות לציבור ליום 31 בדצמבר 2019.

נכון למועד זה, הבנק ממשיך בתהליך בחינת ההשפעה הצפויה של הפסקת פרסום הליבור, לרבות בחינה של חלופות אפשריות בכל אחד מהמטבעות המפורטים לעיל, השלכות פיננסיות שעשויות להיגרם מהמעבר לשימוש במטבעות ה"ל והיערכות הנדרשת הן בפן העסקי והן בפן ניהול הסיכונים של החשיפות החדשות.

יחד עם זאת, לאור אי הוודאות בנוגע למדדי הרבית החלופיים, בשלב זה עדיין לא ניתן לכמת באופן חד משמעי את מידת ההשפעה של הפסקת השימוש בליבור על הבנק.

נכון למועד הדיווח ובהתאם להערכות שביצע הבנק, לא קיימת לבנק חשיפה מאזנית מהותית בחוזים הנמשכים מעבר לשנת 2021 המתייחסים לליבור.

חשיפה לרבית הליבור במסגרת פעילות בנגזרים המעוגנת תחת הסדרי ISDA ותחת הסדרים אחרים אינה מהותית.

סיכונים עיקריים והיערכות הבנק אליהם

הפסקת השימוש בליבור והמעבר למדדי רבית חלופיים יוצרים לבנק סיכונים שונים כגון: סיכון פיננסי, סיכון מודל, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי ופיקוח, סיכון טכנולוגי וסיכון עסקי. הבנק זיהה את הסיכונים באמצעות, בין היתר, מיפוי של כל החוזים והחשיפות הרלוונטיות. נכון למועד פרסום הדוח, הבנק נערך לניהול והפחתת הסיכונים שזוהו והקשורים להפסקת השימוש בליבור. כחלק מהיערכות, הבנק הקים צוות ייעודי שמטרתו, בין היתר, לפתח תהליכי עבודה לצורך זיהוי הסיכונים, הערכת הסיכון, בחינת ההשפעות של כל סיכון, הצעת חלופות לאופן הפחתת הסיכונים, ניטור של הסיכונים וההשפעות הקשורות אליהם והעברת עדכונים שוטפים להנהלה ולדירקטוריון. בנוסף, החל מחודש יוני 2020, הבנק שולח הודעה ללקוחות הבנק בדבר השינויים הצפויים בנוגע לפרסום הליבור והמשמעות האפשריות של שינויים אלה, והכל על פי המידע המצוי בידי הבנק בשלב זה.

בשלב זה מופו הסיכונים הבאים:

- **סיכון פיננסי** - ירידה ברווחיות ו/או גידול בעלויות הנובעים, בין היתר: מהכרה בהפסדים במכשירים פיננסיים המוחזקים על ידי הבנק עקב ביטול חוזים; מערעורים של הלקוחות על קביעת תשלומי הרבית שלהם; מירידה במספר הפעולות ובמחזורי העסקאות הנעשות על ידי הלקוחות; מפתחת פוזיציות חשיפה לרבית והצורך בהתאמת תהליך ניהול הנכסים והתחייבויות בבנק.
- **סיכון מודל** - בניית מתודולוגיית מחירי העברה המותאמת למעבר למדדי הרבית החלופיים; ביצוע תמחור מוצרים חדש.
- **סיכון משפטי** - בחינת הצורך והדרך לביצוע שינויים לחוזים קיימים וניסוח חוזים חדשים המותאמים להפסקת השימוש בליבור ולסביבה הכלכלית החדשה.
- **סיכון רגולטורי ופיקוחי** - הטמעה של מדיניות, נהלים, חלוקת אחריות.
- **סיכון טכנולוגי** - ביצוע עדכונים לבסיסי המידע ומערכות המידע, לרבות התאמתם לצורך שימוש במוצרים הישנים ובמוצרים החדשים.
- **סיכון עסקי** - כולל בעיקר את סיכון הבסיס (basis) שיוצר כתוצאה משוני במנגנוני ה-fallback בין המוצרים השונים (כגון, פיקדונות לעומת נגזרים).

השלכות חשבונאיות

להפסקת השימוש בליבור והמעבר למדדי רבית חלופיים צפויות להיות השפעות חשבונאיות שונות במספר תחומים, לרבות שיעורי ההיוון - מעבר למדדי רבית חלופיים עשוי להביא לשינויים בשיעורי ההיוון המשמשים כנתון (input) במודלים שונים לצורך הערכה (valuation) של נכסים והתחייבויות שונים כגון, מכשירים פיננסיים, חכירות, נגזרים וירידות ערך לנכסים לא פיננסיים.

החשיפה בבסיס

החשיפה בבסיס בפועל

להלן תיאור החשיפה בבסיס בפועל לפי מגזרי הצמדה, ברמת הקבוצה (במיליוני ש"ח):

	% מההון		החשיפה בבסיס בפועל	
	ליום 30 ביוני	ליום 31 בדצמבר	ליום 30 ביוני	ליום 31 בדצמבר
	2019	2020	2019	2020
מט"י לא צמוד	44	46	3,959	4,158
מט"י צמוד מדד	31	28	2,780	2,580
מט"ח וצמוד מט"ח	-	(1)	38	(88)

רגישות ההון לשינויים בשער החליפין

הבנק פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, פורוורד ובאמצעות אופציות הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק פועל במטבעות הסחירים בעולם וסך החשיפה המטבעית נטו של קבוצת הבנק נמוכה. עיקר הפעילות בנגזרים הינה בנגזרי מטבע שקל/דולר עבור לקוחות הבנק. הבנק אינו חשוף בפעילות הנגזרים שלו לסיכונים מטבע מהותיים. להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים, נכון ליום 30 ביוני 2020 (במיליוני ש"ח). המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים.

אירז	דולר	אחוז שינוי בשער החליפין
(4)	7	ירידה של 5%
(13)	6	ירידה של 10%
3	1	עלייה של 5%
12	12	עלייה של 10%

הערות:

- (1) השפעה זו חושבה על-פי השינוי הצפוי בפוזיציות הכלכליות המנוהלות במטבעות השונים, בהינתן התרחישים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים.
- (2) תרחיש עלייה פירושו התחזקות המטבע הנדון כנגד השקל.
- (3) הנתונים משקפים את השפעת השינויים בשערי החליפין על השווי ההוגן לאחר השפעת המס.
- (4) לשינויים בשערי החליפין של שאר המטבעות יש השפעה זניחה על רווחי הבנק.

רגישות ההון לשינויים במדד

הבנק פועל בשוק המדד באמצעות מתן שימושים, כגון הלוואות, משכנתאות ורכישת אגרות חוב וכן באמצעות גיוס מקורות צמודי מדד. כמו כן, הבנק מבצע עסקאות מדד/שקל הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק אינו חשוף בפעילות הפורוורדים שלו לסיכונים מדד מהותיים. להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד, נכון ליום 30 ביוני 2020 (במיליוני ש"ח). המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים.

אחוז שינוי במדד	ירידה של 3%
(97)	עלייה של 3%
91	

ניהול סיכונים במכשירים פיננסיים נגזרים

להלן ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים (ערך נקוב במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר 2019			ליום 30 ביוני 2020			
סך הכל	נגזרים שאינם למסחר	נגזרים שאינם למסחר	סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	
2,911	-	2,911	3,667	-	3,667	עסקאות גידור: חוזי רבית
18,379	17,410	969	17,622	16,251	1,371	עסקאות אחרות: חוזי רבית
74,927	62,045	12,882	87,495	70,750	16,745	חוזי מטבע חוץ
44,493	44,493	-	48,134	48,134	-	חוזים בגין מניות, מדדי מניות, סחורות ואחרים
140,710	123,948	16,762	156,918	135,135	21,783	סך הכל מכשירים פיננסיים נגזרים

סיכון נזילות

סיכון הנזילות הינו סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות של פקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי ואי ודאות לגבי זמינות המקורות, והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנזילים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לגרום לבנק מחסור באמצעים נזילים אשר בגינו יאלץ הבנק לממש נכסים במחירים הנמוכים ממחירי שוק ו/או לגייס מקורות במחיר הגבוה ממחיר שוק ובמקרי קיצון אף להוות סכנה ליציבותו של הבנק.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

התפשטות משבר הקורונה הביאה בתגובה, למהלכי הפחתות רבית לזמן קצר על ידי הבנקים המרכזיים ולנקיטה במגוון צעדי הרחבה מוניטריים ואספקת נזילות לשווקים.

החל משלב זהו משבר הקורונה, שמר הבנק על יתרות נזילות גבוהות במט"ח ובשקלים, בהשוואה ליתרות במצב עסקים רגיל. כמו כן, נשמר יחס כיסוי נזילות גבוה מעבר למגבלות הרגולטוריות והפנימיות בכל המגזרים.

הבנק ממשיך לשמור על יחס נזילות גבוה. ברבעון השני של שנת 2020, יחס כיסוי הנזילות היה גבוה מעל המגבלות הרגולטוריות. יחס כיסוי הנזילות של קבוצת הבנק לשלושת החודשים שנתיימו ביום 30 ביוני 2020 עמד על 139%, בהשוואה ל-128% בשלושת החודשים שנשתיימו ביום 31 בדצמבר 2019. יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים הינו 100%. למידע נוסף בדבר יחס כיסוי הנזילות ראה באור 8 לדוחות הכספיים.

מצב הנזילות והרכב הנכסים וההתחייבויות

הנכסים הנזילים העיקריים בקבוצה, הכוללים מזומנים, פקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופקדונות מוניטריים), פקדונות בבנקים וניירות ערך סחירים, הסתכמו ליום 30 ביוני 2020 ב-56.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-47.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2019, מזה, יתרת המזומנים, פקדונות בבנק ישראל והפקדונות בבנקים הסתכמה ב-46.1 מיליארד ש"ח, וכ-10.6 מיליארד ש"ח הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל.

יחס פקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו ליום 30 ביוני 2020, עומד על 144.6%, בהשוואה ל-136.6% ב-31 בדצמבר 2019. ביום 30 ביוני 2020 הסתכמו פקדונות הציבור, אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים, בכ-133.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-123.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2019.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נזילות גבוהה. זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן בינוניים וארוכים, ממגוון של מגזרי לקוחות, ובמטבעות שונים.

לבנק מקורות במח"מ חוזי קצר-בינוני, אשר הבנק צופה כי יוחזקו לאורך זמן. השימושים הינם הן לטווח קצר והן לטווח בינוני-ארוך.

יתרת סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות:

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 30 ביוני 2020	
	במיליוני ש"ח	
2,721	3,273	1
2,439	1,877	2
2,089	1,645	3

סיכונים אחרים

למידע אודות סיכונים אחרים, בין היתר, הסיכונים התפעוליים ואופן ניהולם (ובכלל זה המשכיות עסקית, אבטחת מידע ואירועי סייבר), סיכון ציות, סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור (ובכלל זה סיכונים חוצי גבולות - Cross Border), סיכון מימון, סיכון משפטי, סיכון מוניטין וסיכון אסטרטגיה - ראה פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2019 ודוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

דיון בגורמי סיכון

לדיון בגורמי הסיכון ראה פרק סקירת הסיכונים בדוחות הכספיים לשנת 2019.

לא היו שינויים בטבלת גורמי הסיכון במהלך המחצית הראשונה של שנת 2020, בהשוואה לטבלה שפורסמה בדוחות הכספיים לשנת 2019, למעט השינוי להלן, שחל ברבעון הראשון של השנה.

- סיכון איכות לווים ובטחונות וסיכון האשראי הכולל - הערכת הסיכון הועלתה, באופן זמני, לרמה "בינונית", לאור משבר נגיף הקורונה המתמשך, החשש למיתון והאטה והעלייה החדה בשיעור האבטלה, שעשויים ליצור קשיים בכושר ההחזר ותזרים המזומנים של הלקוחות במגזרי הפעילות השונים, בעיקר בענפי משק מסויימים שנפגעו משמעותית מן המשבר. כל זאת עשוי להשפיע לרעה על איכות הלווים ובהתאם על ההוצאות בגין הפסדי אשראי.

מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים

כללי

האומדנים וההערכות בנושאי המדיניות החשבונאית הקריטית, נעשו על פי מיטב ידיעתם ושיקול דעתם של הגורמים המקצועיים שעסקו בהכנתם, והם יושמו באופן נאות בדוחות הכספיים של הבנק. סקירה של התחומים המהותיים שלדעת הנהלת הבנק קיימת בהם מדיניות חשבונאית קריטית, מפורטת בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2019 ולא חל בה שינוי.

הפרשה להפסדי אשראי - הפרשה קבוצתית

כפי שצוין בדוח לשנת 2019, תהליך הערכת ההפסד הגלום בתיק האשראי, מתבסס על אומדנים משמעותיים הכרוכים באי וודאות ועל הערכות סובייקטיביות. לפיכך, לשינוי באומדנים או בהערכות עשויה להיות השפעה מהותית על הפרשה להפסדי אשראי המוצגת בדוחות הכספיים של הבנק.

ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית, הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שהם אינם פגומים. ההפרשה הקבוצתית מחושבת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, באמצעות הכפלת שיעורי הפרשה שנקבעו ביתרות האשראי, לרבות מכשירי אשראי חוץ מאזניים המוכפלים במקדמי המרה לאשראי רלוונטיים. שיעורי ההפרשה הקבוצתית נקבעים ברמת ענף משק תוך הבחנה בין מקדם הפרשה לאשראי תקין למקדם הפרשה לאשראי בעייתי, בסיווג השגחה מיוחדת או נחות.

שיעורי ההפרשה הקבוצתית כוללים סיכום של שני רכיבים:

רכיב ראשון מחושב על בסיס ממוצע שיעורי מחיקות חשבונאיות נטו היסטוריים, לאורך התקופה המתחילה מיום 1 בינואר 2011 ומסתיימת במועד הדיווח, או ממוצע הנותן משקל עודף לשיעור המחיקות החשבונאיות נטו בשנה האחרונה, הגבוה מהשניים.

הרכיב השני הוא של "התאמה איכותית", אשר תכליתה להתאים באופן שמרני את שיעורי ההפרשה הקבוצתית לגורמים סביבתיים, אשר יש להם השפעה על הסיכון הגלום בתיק האשראי של הבנק. לצורך קביעת ה"התאמה האיכותית", הבנק מתבסס על מודלים ייעודיים שפיתח. המודלים אומדים את הסיכון ברמת ענף משק, בהתבסס על גורמים סביבתיים, אשר חלקם רלוונטיים לתיק האשראי הספציפי של הבנק ולאיכות ניהולו, וחלקם רלוונטיים למצב המשק בכללותו. הגורמים הסביבתיים אשר כלולים במודלים כוללים, בין היתר, התייחסות לשינויים בנפח החובות, איכות הליך חיתום האשראי וניהולו, איכות הבקורות, ריכוזיות אשראי, מגמות ותנאים כלכליים אזוריים ארציים וענפיים, כמו גם, לנפח ומגמה של יתרות בפיגור וחובות בעייתיים ולנפח ומגמה של מחיקות חשבונאיות וגביות.

כל גורם סביבתי כולל אינדיקטורים הרלוונטיים לכימות הסיכון בתחומי, ובהתבסס על שיטה עקבית בה נקבע האם כל אינדיקטור צפוי להגדיל או להקטין את ההתאמה הנדרשת, האם הוא רלוונטי לסך תיק האשראי או לקבוצת חובות מסוימת והמשקל שניתן לכל אינדיקטור. בהתבסס על הנ"ל, נאמדת רמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי והשפעתה על שיעורי ההפרשה הקבוצתית.

בנוסף למדידה הכמותית על פי המודלים כאמור, בוחן הבנק, מידי רבעון, באופן סובייקטיבי את הצורך בהגדלה נוספת של מקדמי ההפרשה הקבוצתית, בהתחשב בהתפתחויות בסביבה העסקית ואינדיקציות נוספות הרלוונטיות לרמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי, ובמידת הצורך מגדיל את מקדמי ההפרשה הקבוצתית.

החל מרבעון ראשון 2020, נוכח אי הוודאות השוררת בנוגע להשלכות אירוע הקורונה, הגדיל הבנק את ההתאמות האיכותיות המתקבלות במודלים הכמותיים בשיעורים ניכרים. במסגרת השיקולים בהגדלת ההפרשה הקבוצתית לרמתה ביום 30 ביוני 2020, הניח הבנק הרעה בנתוני המשק, הכוללת, בין היתר, הרעה בנתוני מאקרו כדוגמת רמת האבטלה הצפויה בטווח הקצר והבינוני והפגיעה בתוצר המקומי הגולמי. כמו כן, העריך הבנק, כי רמת הפגיעה לא תהא אחידה בכלל ענפי המשק, וכי קיימים ענפים אשר הפגיעה בהם משמעותית יותר מאשר בענפים אחרים. ענפי המשק שהוערכו כפגיעים יותר מאחרים לאירוע הקורונה ואשר בוצעה בהם הגדלה גבוהה יותר של ההתאמות הכמותיות מאשר בענפים האחרים, הינם, בין היתר, שירותים עסקיים (הכוללים גם סוכנויות נסיעות), בתי מלון, שירותי אוכל והארוחה, ומסחר. כמו כן, הגדיל הבנק את ההתאמות האיכותיות בענפים אנשים פרטיים ואשראי לדיוור אשר עלולים להיפגע אף הם מהמשבר, בעיקר לאור הגידול החד בשיעור המובטלים ואי הוודאות הכלכלית והתעסוקתית.

הפרמטרים המאקרו כלכליים המרכזיים בהם השתמש הבנק בחישוב ההפרשה הקבוצתית ליום 30 ביוני 2020, הינם צמיחה שלילית של כ-6% במהלך שנת 2020 ושיעור אבטלה של כ-10% בסוף שנת 2020, וזאת בהתבסס על אומדנים שאינם נופלים מתחזית שפרסמה חטיבת המחקר של בנק ישראל ב-6 ביולי 2020. יש לזכור, כי ערכים אלו הינם חלק מסט רחב של פרמטרים, אומדנים והערכות סובייקטיביות.

יצוין, כי קיימת אי וודאות גבוהה לגבי השלכות אירוע הקורונה, וקיים קושי בהערכת מלוא השפעותיו, היות והשפעות הקורונה נגזרות ממשתנים רבים מהותיים, כדוגמת משך תקופת התפשטות הנגיף, עוצמת התחלואה, היקף ההגבלות שיינקטו על ידי הממשלה לעצירת התפשטות הנגיף

והשפעותיהן על פעילות המשק, הצעדים הפיננסיים אשר יינקטו על ידי הממשלות, בנקים מרכזיים ורגולטורים ועוצמתם, השפעות שניונים בשערי המט"ח על העסקים, המצב הכלכלי במדינות אשר קיימת עימן פעילות ייצוא, קצב פתיחת השמיים לטיסות, מועד החזרה לשגרה בתחום התיירות ועוד.

נוכח אי הוודאות הגבוהה הקיימת במשק, הבנק בחרן תרחישים נוספים ומחמירים יותר. יודגש, כי עקב חוסר הוודאות וההנחות השונות, אין אחדות בתרחישים השונים בכלל הבנקים והם מושפעים משיטות העבודה הנהוגות בכל בנק, מההנחות שהניח כל בנק ומהערכות ואומדנים שונים של כל בנק לגבי השפעות אותן ההנחות ולכן תיתכן שונות בין הערכות הבנקים, אשר יכולה להיות מהותית. במסגרת התרחישים הנוספים, הניח הבנק אבטלה בטווח שבין 12% ל-14%, וירידה בתמ"ג בשנת 2020 בטווח שבין 7% ל-8%, מהם עולה, כי רמת ההוצאה להפסדי אשראי אשר הבנק רשם עלולה לגדול בטווח שבין 15% ל-35%. יודגש, כי ההוצאה להפסדי אשראי תלויה במגוון רחב של גורמים משפיעים כאמור, כאשר מחד, החמרה משמעותית וקיצונית יותר בתנאי המשק, עלולה להביא להפרשה גבוהה יותר. מנגד, קיומם של גורמים ממתינים, כגון התערבות ותמיכה ממשלתית וכן איכות חיתום האשראי והביטחונות, יכולים להביא לקיטון ברמת ההוצאה.

אמידת ההפרשה להפסדי אשראי דורשת מההנהלה שימוש באומדנים והערכות, המתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים ואמידת השפעותיהם על סיכון האשראי ועל התממשות הפסדי אשראי בעתיד. השימוש באומדנים וההערכות מצריך הפעלת שיקול דעת אשר הנהלה מאמינה, כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים. עם זאת, ומטבע הדברים, אין ודאות, כי הפסדי האשראי כפי שיתוו בעתיד מתיק האשראי הקיים, יהיו זהים לאומדנים וההערכות שנקבעו.

הערכות הבנק הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך תשכ"ח-1968, המבוסס, בין היתר, על מידע, פרסומים של צדדים שלישיים ואומדנים המצויים בידי הבנק למועד זה. הערכות אלה אינן ודאיות והן עשויות להתממש באופן שונה מהותית מהאמור לעיל, בין היתר, כתלות בהיקף התפשטות הנגיף, בתגובת הממשלות והבנקים המרכזיים, בתקופת התמשכות האירוע ומידע רב נוסף, כאמור לעיל.

בקורות ונהלים

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

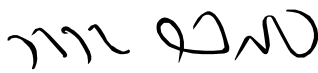
בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 309 שפורסמה בחודש ספטמבר 2008, הבנק מקיים בקורות ונהלים לגבי גילוי, וכן פרס מערך בקרה פנימית על דיווח כספי.

ההוראות, שעניינן אחריות הנהלה על הבקרה פנימית על דיווח כספי וחוות דעת של רואה החשבון המבקר לגבי ביקורת הבקרה הפנימית על דיווח כספי, נערכו בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם - The Sarbanes Oxley Act of 2002 שנחקק בארה"ב, והוראות והנחיות שנקבעו בארה"ב בין היתר על ידי ה-PCAOB.

לדוחות צורפו הצהרות של מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, בנושא הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי.

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 30 ביוני 2020 את אפקטיביות הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע, שהבנק נדרש לגלות בדוח בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 ביוני 2020 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

סמדר ברבר-צדיק
מנהל כללי

יעקב סייט
מ"מ יו"ר הדירקטוריון

תל אביב, 18 באוגוסט 2020
כ"ח באב, תש"פ

הצהרה (CERTIFICATION)

אני, סמדר ברבר-צדיק, מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2020 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח אינו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾. וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר ששפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון".

סמדר ברבר - צדיק
מנהל כללי

18 באוגוסט 2020

הצהרה (CERTIFICATION)

אני, נחמן ניצן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2020 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾. וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון".

נחמן ניצן
סמנכ"ל, חשבונאי ראשי

18 באוגוסט 2020